

לקראת שבוע מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 234

פנינים לפרשת ואתחנן

בכל פעם, לפני שנכנסתי אל ה'חזון איש' היה הלב מתמלא יראת כבוד ויראת רוממות. לא היה שייך להיכנס אליו בלי הכנה מוקדמת של התעוררות ותשובה. הדיבור עמו היה באימה וביראה, ברטט ובזיע ממש. פעמיים בחיי נכנסתי אל ה'חזון איש' באופן פתאומי, בלי הכנה, הוא הסתכל עלי במשך זמן, הסתכל והסתכל; זה היה נראה לי כנצח. ואז הוא שאל אותי...

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל: אילו היינו מודעים לגודל האבידה של חורבן בית המקדש...

אנו מבכים את חורבן הבית ותולים זאת בחטאינו - "ומפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו ואין אנחנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך ולעשות חובותינו בבית בחירתך". שואל ה'מטה לוי': אכן, "אין אנחנו יכולים לעלות" - משום שאין עליה לרגל, "ולראות" - משום שאין קרבן ראה, אבל מדוע אי אפשר "להשתחוות לפניך"? אמנם אי אפשר להשתחוות לפני ה' בבית המקדש, אבל הרי אפשר לעשות זאת בכל מקום אחר! הוא מתרץ: בבית המקדש ההשתחויה היתה בפישוט ידיים ורגליים, ואת ההשתחויה הזאת אפשר לקיים רק בבית המקדש. ומה המיוחד בפישוט ידיים ורגליים? התשובה היא, שעל ידי זה פושטים כל עקמומיות שבלב. נסביר את הדברים:

חלק מהם עומדים לצידו של הראשון, חלק אחר מצדדים בשני, וכך הפכה עיירה שלמה למאכולת של אש של שנאה ומחלוקת. הכל בגלל מילה שמאן-דהוא אמר או לא אמר... ואז מגיע הרגל. שני בעלי המחלוקת אמורים לעלות יחד עם כל ישראל לירושלים, לראות ולהראות. האדם מהרהר בליבו: אילו פנים יש לי לעלות לירושלים, ולראות את פני ה' בבית המקדש? הרי הקב"ה רואה הכל ויודע הכל, הוא יודע איזו אש הצתי בעירנו, כמה לשון הרע הרביתי, כמה שנאה ומחלוקת גרמתי.

המחשבות הללו טורדות את מנוחתו, המצפון מייסר אותו. וכך

כאשר בני אדם חיים יחד, מצד אחד נוצרת אחווה ורעות, אך מאידך גיסא נוצרים חיכוכים ומריבות, חילוקי דעות ומחלוקות על נושאים מנושאים שונים. האחד הטיח בשני איזו מילה, השני חש פגוע והחזיר לראשון מנה אחת אפיים. הראשון, כמובן, לא נשאר חייב ודאג להשמיץ את השני ברבים. השני נפגע עד עמקי נשמתו והחליט להוציא שם רע על הראשון ולהפיץ את דברי הלעז שלו בכל דרך אפשרית. וכך הם גולשים במדרון החלקלק של זריעת הרס וחורבן בכל העיר. בני העיר לא עומדים מן הצד, הם מגלים עניין רב במריבה בין השניים.

תלמידו, הג"ר ישראל גואלמן, פנה אליו פעם וביקשו: "הרבי נראה חלש מאוד ועייף, אולי כדאי להוריד שיעור אחד מהשיעורים היומיים?". הזדעק רבינו לעומתו: "ישראל, אתה רוצה להרוג אותי?". מספר רבי ישראל: "יצאתי מהחדר כמעט בבריחה"...

קצות דרכיו בקודש של הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצוק"ל

"וּלְמִדָּתָם אַתֶּם וּשְׁמֵרָתָם לַעֲשֹׂתָם" (דברים ה', א')

רבינו זכה לאריכות ימים ושנים מופלגת. היתה זו אריכות ימים כפולה ומכופלת, על פי מה שהיה רגיל לבאר את המושג 'אריכות ימים', ביטוי שצריך להבין, שהרי הימים אצל כולם הם באותו אורך בדיוק, ולכאורה צריך להתברך באורך שנים? וביאר על פי הפסוק (בראשית כ"ד א): "ואברהם זקן בא בימים וד' בירך את אברהם בכל", שהמובן 'בא בימים', עם ימים שלמים מנוצלים היטב, זו הכוונה 'אורך ימים', שאדם זוכה להגיע עם ימים ארוכים מנוצלים היטב, בשקידת התורה ועול תורה ומצוות.

היה רבינו דורש כמין חומר את הפסוק (משלי כ"ב): "חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה", חינוך אמיתי אינו מתבטא בזמנים רגילים, בהם יתכן לסבור שהאדם התרגל לתורה ומצוות, ועושה אותם כמצוות אנשים מלומדה. המבחן הוא בזמנים קשים יותר, וכגון בימי הזקנה, בהם סרים ממנו אט אט כוחותיו, אז המבחן האם הוא ממשיך ככל יכולתו או שאז הוא פורש.

איך הגיב לבקשה להפחית משיעוריו הקבועים

בני המשפחה, התלמידים והמקורבים, שראו את רבינו בשנים האחרונות הולך ונחלש, ביקשוהו לשמור על כוחותיו, אך ככל שהיה הדבר בכוחו לא ויתר, לא על הליכה לשיבה ולא על שיעורים ותפילות בה. תלמידו הג"ר ישראל גואלמן פנה אליו פעם וביקשו: "הרבי נראה חלש מאוד ועייף, אולי כדאי להוריד שיעור אחד מהשיעורים היומיים?". הזדעק רבינו לעומתו: "ישראל, אתה רוצה להרוג אותי?". מספר רבי ישראל: "יצאתי מהחדר כמעט בבריחה"...

הוא הרגיש באמת שאם יוריד בעצמו ולו במשהו מתורתו, זה מוריד בחיות! בשנים מאוחרות יותר, עשו מעשה כשראו את חולשתו העצומה, וביטלו את שיעור ההלכה שמסר בערב באנגלית. אך כעבור זמן ראו שזה עצמו - שאין שיעור - מוריד מבריאיותו, ושבו וארגנו את השיעור לעוד כמה חודשים. ראו בחוש שזה מחייה אותו.

"מה סבור אתה, שאני מבטל מתורה חלילה?"

באותן שנים השתנה סדר יומו, אם עד השנים האחרונות היה שומר על סדרי יומו הצפופים, בכמה שיעורים ביום וסדרים מדויקים, נראה היה שרבינו ישן הרבה יותר, למשל ברוב שעות סדר א'

בישיבה, לאחר שיעור ההלכה, יושב היה בחדרו ונראה היה שנרדם, דבר טבעי לגמרי לאדם שמתקרב לשנת המאה. אולם מביני מדע ידעו שגם בחולשתו הוגה רבינו בתורה, וכך היה מספר אחד ממקורבי המשגיח, הגה"צ רבי זיידל אפשטיין זצ"ל, שהיה מבוגר מעט מרבינו, ובסוף ימיו ארע גם אצלו שהיה נרדם באמצע היום לכמה שעות. רבי זיידל שחי בתביעה עצמית תמידית, היה תובע ובוחר את עצמו, מדוע הוא נרדם באמצע היום, וישן סתם כך כמה שעות שמעולם לא נזקק להן. אחד ממקורביו ניסה לפייס את דעתו ואמר לו: "הלא גם רבינו ראש הישיבה, רואים שקורה שנרדם באמצע היום בחדרו?". הביט בו המשגיח במבט חודר, כאינו מבין ההשוואה, ואמר בענוותנות: "הלא ראש הישיבה שקוע בלימוד, גם כשנראה לך שהוא ישן, אולם אני הלא ישן באמת!..." ואכן ניכר היה שרבינו שקוע בתלמודו, כך גם העיד בעצמו בכמה הזדמנויות. מספר נכדו רבי אריה שיינברג: נכסתי פעם לסבא וראיתיו שקוע בעולמו הפנימי, ונראה כנרדם ומתנמנם. ילדות היתה בי ושאלתיו "מה הסבא עושה?". סבא התפלא על השאלה וענה: "מה שעשיתי תמיד, לומד!". "ועל מה סבא חושב?", המשכתי ושאלתי. "קושיא, תירוצ. מה סבור אתה שאני מבטל מתורה חלילה? חס ושלום!..."

ואכן, בכל המצבים והתקופות, בבית ובבית החולים, בדרכים ובישיבה, ביום ובלילה ראוהו ממלמל, גם אלו שישנו איתו בלילות מספרים שהיה מתעורר ושואל ומדבר בתוך סוגיות ושיטות

בצהרי שבת קודש אחת, ישבתי בחדרו של רבינו והוא יושב כדרכו. לפתע הכריז בשמחה מיוחדת: "הודו להשם כי טוב כי לעולם חסדו", ניגשתי אליו ושאלתי על מה ראש הישיבה כה שמח? ענה רבינו: "זכיתי עכשיו לסיים את הש"ס!"...

למנוע ביטול תורה הסכים כל השנים למצב שרבים מהאברכים היו עוברים תמיד בחדרו, במקום ללכת מסביב. בשנים האחרונות, בהיותו קרוב לשנת המאה, לאחר שיעור ההלכה בבוקר, היה לא אחת נרדם מרוב תשישות בחלק משעות סדר א' תוך כדי שיישב ולמד. ביקשו מקורביו לנעול את הדלת כדי שלא יפריעו את שנתו, אך כשראה זאת לא הסכים בדרך כלל, באומרו שמעבר לכל השיקולים האחרים, אם ייווצר מכך ביטול תורה, אינו מעוניין שיסגרו. הבחורים ששימשו בשנים האחרונות היו בהתלבטות, מחד הוא שמח לראותם מנצלים את זמנם ולומדים, מאידך, כשראה אותם לומדים, השתדל מאוד להימנע מלבקש מהם מבוקשו, רק אם היה זה דבר דחוף, שכן לא רצה לבטלם מתורה, מה שיצר אצלם את ההרגשה שאינם עושים מלאכתם נאמנה. לא אחת כשראה שלומדים ושאלוהו אם לכבות את האור - לא הבין את השאלה, הלא אתה לומד! וכשאמרו לו שהם נמצאים פה למטרה ומעוניינים שיהיה מה שטוב לו, ענה: "אני אסתדר איך שיהיה, אתה תלמד!". כשנאלץ לבטלם הצטער מאוד. הייתה פעם שנחלה והיה צריך טיפול רצוף, דבר זה הדאיגו וציערו ואיך בכה על כך, באומרו: "איזה ביטול תורה אני גורם לכם!". אחד הבחורים מספר שכאשר הובא להיות עם רבינו בלילה, אמר לו רבינו שהוא שמח בהגעתו, אך הוא מתנה זאת שלא ייווצר מכך בשעות היום שיבוש בסדרים וביטול תורה.

אגב אורחא, מספר אותו בחור: "באורח פלא לא הפריעה השהות במחיצתו לסדר יומי. למרות שבימים הראשונים לא עצמתי עין מההתרגשות לישון איתו באותו חדר, וגם בימים כתיקונם שנת הייתה טרופה, וכמה פעמים בלילה התעוררתי לראות אם אינו זקוק לי, לפעמים אפילו לא הספקתי לאכול בבוקר - הדבר לא הפריע לי במאומה, ולא שיבש את סדרי הלימוד במאומה, הרגשתי רוממות כזו, ככה העובד ביום הכיפורים לפני ולפנים".

(מתוך 'מגדלתו ומרוממתו')

הראשונים. זאת ועוד, לפעמים שמעוהו גורס דפי גמרא שלמים בעל פה, דף אחרי דף מילה במילה, לפעמים בקול ולפעמים בלחש. כך מספר תלמיד נוסף: למרות שבשנים האחרונות נע בכסא גלגלים, בכל זאת בהמלצת הרופאים עשו כל מאמץ שילך בעצמו. זכיתי כמה וכמה פעמים לרדת אתו אט אט בחדר המדרגות, מביתו ששכן בקומה גבוהה ועד לקומת הקרקע, עם מנוחה בין קומה לקומה. בדרך כלל הייתי רואה שפיו ממלמל בלי הרף. פעם הייתי אוזני, ואני שומעו גורס דף מסויים במסכת שבת, לאחר פרק זמן אני מטה אזני שוב, ושומעו אווז דף אחר, ואחר פרק זמן עוד דף או שניים הלאה במסכת זו. בפעמים אחרות הייתה זו מסכת אחרת אותה שינן דף אחרי דף בעל פה.

בהקשר זה, סיפור מופלא סיפר הג"ר רבי יעקב מרדכי רפפורט ראש ישיבת 'לב אריה': באחת הטיסות האחרונות שרבינו טס לארה"ב, ישב ליד רבינו במטוס ואף נתבקש לעזור לו בעת הצורך. מפעם לפעם שאלו רבינו היכן הוא נמצא ולהיכן נוסעים וכד', וענה לו שהוא במטוס וייעדו ארה"ב. תוך כדי הטיסה ראה רבי יעקב שרבינו ממלמל לעצמו ושאלו מה הוא ממלמל, ענה רבינו: "אני עכשיו באמצע סוגיה פלונית בבבא קמא". לפתע הוסיף ואמר: "אומר לכם דבר חשוב, בטח אתם מתפללים שאני שואל מפעם לפעם היכן אני נמצא ולהיכן אני נוסע וכד', בגיל זקנה טבע הוא ששוכחים ולא זוכרים בדיוק, אך גירסא דינקותא זוכרים היטב.

"למשל באיזור בו התגוררתי בנעורי בארה"ב, היו עשרות רבות של בתי כנסת ואוכל לומר לכם את שמותיהם ומחוזותיהם עד לאחת, אותו דבר בלימוד מסכתות הש"ס, היות ולמדתי ושיננתי אותן בצעירותי פעמים רבות, גם עכשיו אני זוכר היטב". ואז פנה אליו: "יונגרמן, מי שלומד הרבה כשהוא צעיר, זה נעשה גירסא דינקותא שלו!".

סיפור מרעיש מספר הבה"ח יעקב בוגין: היה זה בצהרי שבת קודש אחת, ישבתי בחדרו של רבינו והוא יושב כדרכו. לפתע הכריז בשמחה מיוחדת: "הודו להשם כי טוב כי לעולם חסדו", ניגשתי אליו ושאלתי על מה ראש הישיבה כה שמח? ענה רבינו: "זכיתי עכשיו לסיים את הש"ס!"...

בשיעור הלכה שהיה מוסר בחדרו, היה מצטט לשונות של המ"ב בכל חלקיו במדויק. פעם כשנשאל על דברי המשנה ברורה במקום אחר, ציטט בלי לפתוח ל' השער הציון שם במדויק. אחיינו רבי גרשון קויפמן שנכח בשיעור, שאלו לאחר השיעור: "איך רבינו זוכר בדיוק הלשון, וכי למד את זה אלא פעמים?", ענה רבינו: "אולי יותר..."

הזהירות מלבטל את הזולת מתורה

דבר נוסף שראו, איך הוא נזהר ומחשב שלא לבטל תורה מאחרים. הכניסה לחדרו בישיבה היתה מרחבת הכניסה לישיבה, פתח נוסף היה מחדרו, ששימש ככניסה שלו לבית המדרש. בענוותנותו ורצונו

סיפרה הרבנית שרייבר: כשהתגוררנו עם הרב והרבנית באותה הדירה, הייתי עדה להנהגתה המיוחדת: הסטייפלר היה שולח להם מעט ירקות כדי לחזק את גופם, אך הרבנית לא טעמה מהם- היא שמרה הכל לבעלה, כשהיא מתקיימת מלחם ומרגרינה מערב שבת לערב שבת. כשתמהתי על כך בפניה, הסבירה לי: "כשאני זוכה לאכול לחם ומרגרינה ובעלי לומד תורה, יש לי גן עדן כבר בעולם הזה!"

בתו של מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, על מסירות הנפש של אמה ללימוד התורה של מרן

"וּלְמַדְתֶּם אֹתָם וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשֹׂתָם" (דברים ה', א')

במשך כל השנים מנעה אמא את עצמה מלהפריע לאבא בלימודו. כשנבנה לאבא חדר לימוד בקומה העליונה, סירבה אימא לקבל מפתח של החדר: "אם יהיה לי מפתח, אני עלולה להפריע לאבא בכל מיני שאלות דחופות..." (וזאת בגלל הקושי שלה לסרב לאנשים הנמצאים במצוקה).

לנשים הרבות שביקשו לשמוע ממנה הדרכה, הייתה אומרת: "אם הבעל לומד, אין להפריע לו בשאלות. לפעמים האשה רוצה לומר לבעלה 'רק דבר קטן', אבל הבעל כבר אינו יכול להמשיך בלימודו כפי שהיה קודם הפרעתה".

לבד בעול הבית

ומאז לא דיברו על כסף עד לחודש הבא (אלא אם כן היה זקוק לכסף כדי לקנות ספרים). אבא לא שאל את אימא מה היא עושה בכסף, והיא לא סיפרה לו האם הסכום מספיק לצורכי הבית. כיוון שכך, היה עליה להתמודד עם המטלה הכבדה - לכלכל את הוצאות הבית בסכום הדל שעמד לרשותה. אימא בגדלותה לא שיתפה את אבא בקשיי הפרנסה ונשאה בעול לבדה.

אבא לא נשא בעול הבית כלל, אלא סמך על אימא לגמרי, ובזכותה למד מתוך מנוחת נפש מוחלטת, באין מפריע. אימא פעלה בחכמה ובמסירות, ואכן, אבא מעולם לא קם בלילה לילדים, לא הלביש אותם ולא התמצא בבגדיהם. אימא לא שלחה אותו למכולת או לירקן, לא לבנק ולא לרופא ילדים; הוא אפילו לא ידע היכן נמצאים כל אלו. החנויות היחידות שאבא נכנס אליהם היו חנויות הספרים... את כל זה ראתה אצל אמה בבית הוריה, והיא המשיכה בדרך זו בשמחה ובטבעיות.

מעשה בכוס תה...

גם במטבח לא נתנה אימא לאבא לעשות דבר- לא בשביל אחרים ואפילו לא לעצמו.

לאמא היה חוש מיוחד להבחין בדקויות. היא לא דאגה ללימודו של אבא רק בכמות, אלא גם באיכות. לא זו בלבד שלא הפריעה לאבא בשעת לימודו, אלא אף טרחה ועמלה לסלק ממנו כל טרדה וכל מפריע, כדי שיהיה פנוי ללמוד במנוחת הנפש ובשלווה, ללא כל דאגה. היא לא עירבה אותו בענייני הבית ובטיפול בילדים, ובמשך קרוב לשישים שנות נישואיהם לא בקשה ממנו עזרה כלשהי. ולא רק בעת שהייתה במיטבה, אלא גם כשהייתה חולה או חלושה, במצבי לחץ ובעתות מצוקה - תמיד התמודדה לבדה.

רק בשנים מאוחרות תיארה לנו אימא עד כמה הייתה הפרנסה באותן שנים מצומצמת, ועד כמה היה קושי זה מוטל על כתפיה בלבד.

תחילה חיו אבא ואימא מהמשכורת הדלה, שקיבלה אימא מעבודתה כמנהלת חשבונות בתל אביב, בתוספת התמיכה שקיבל אבא מהכולל. לאחר שנולדה אחותי חנה, עבדה כמזכירה ב'בית שרה שנירר', וכשפסקה לעבוד נותרה רק התמיכה הזעומה מהכולל כמקור פרנסה יחיד.

מידי חודש היה אבא מוסר לאימא את המעטפה שקיבל כשהיא סגורה. הוא רק ביקש ממנה שתביא לו את המעשר לחלק לעניים,

לבטל מסדריו אפילו רגע. בדרך כלל היה נוסע לירושלים לשבתות, אך עיקר הקשר התנהל על ידי מכתבים. לפני הלידות האחרונות לא נסעה אימא לירושלים. אבא היה מלווה אותה לבית היולדות ביפו, ועוד טרם הלידה היה שב לסדריו. כשנסע אבא עם אימא בדרכה ללדת את אחי הקטן רבי יצחק שאול, עיכב הרופא את אבא ואמר לו כי הלידה קרובה ביותר. הרופא אכן צדק, אולם אבא הפסיד מנחה גדולה ונאלץ להתפלל במניין מאוחר יותר. אבא זוכר תמיד כי בעטיו של אחי הפסיד את התפילה בזמנה הראשון כהרגלו...

מוותרת על יציאה לשמחות

בילדותנו כמעט לא יצאה אימא מהבית בערבים. היא לא רצתה שאבא יצטרך לשמור על הילדים כדי שלא להפריע לו בלימודו. אם בכל זאת נאלצה לצאת מן הבית, הייתה הולכת עם כולנו... זכורה לי כלה יתומה שאמא קירבה במיוחד, יעצה לה רבות ושימשה לה כאם רחומה. לאכזבתה הרבה, אימא לא השתתפה בשמחת נישואיה.

"מדוע לא באת לחתונה?", שאלה את אימא לאחר מכן. "כשיש ילדים קטנים בבית, תפקיד האם לשמור עליהם ולא לצאת לשמחות", ענתה לה אימא.

בשנים מאוחרות יותר, כשגדלנו ויכולנו להחליף את אימא בשמירה על הילדים הקטנים, פרעה אימא את החוב והחלה להשתתף בכל השמחות שערכה אותה יתומה, שהייתה לאשה ולאם, כפיצוי על אי-השתתפותה בחתונתה...

כשהתארס אחיה של אימא, היא שחה על כך בהתרגשות לשכנה, שהגיבה על אתר: "אנחנו נשמור לך על הילדים, ואת תיסעי לירושלים לאירוסין". הייתה זו הפעם היחידה שאימא נסעה לשמחה משפחתית בהיותנו ילדים קטנים, אולם מאחר שעד אז מעולם לא יצאה לשמחות, לא היה לה בגד חגיגי מתאים לאירוסין...

לבד בבית החולים

בהיותו כבן שש, נפצע אחי רבי שלמה בתאונת דרכים קשה. הוא רץ אל הכביש ונדרס על ידי רכב חולף. ריאאותיו נפגעו קשה, והוא היה שרוי בסכנת חיים. אימא ישבה ליד מיטתו בבית החולים וסעדה אותו לבדה בימים ובלילות. אחותי הגדולה חנה, שהייתה כבת ארבע עשרה וכבר למדה בסמינר, טיפלה בצורכי הבית והילדים, ואבא לא הופרע מלימודו. בחסדי שמיים, כעבור שבוע יצא אחי מכלל סכנה ושוחרר הביתה.

פעם בא אחד מידידיו של אבא לבקרו. בהיכנסו ראה את אימא מרגיעה את אחד מאחיי, שמירר בבכי. אימא סיפרה לו כי הילד קודח מחום.

כשיצא הידיד מחדרו של אבא, איחל 'רפואה שלימה'. אבא לא הבין: "על מה ולמה?" והידיד השיב: "על הבן החולה!". אבא לא ידע דבר...

אימא נזקקה לעבור טיפול רפואי בבית החולים. קודם צאתה שאל

מספר שבועות לא חשה אימא בטוב, ובהוראת הרופאים היה עליה לשכב כל העת. מי יכין את ארוחת הצהריים? לא יעלה על הדעת לבקש מאבא! היא רק בקשה ממנו כי יקרב את מצרכי המזון ואת הפתילייה למיטתה, ושם איכשהו, בישלה את הארוחה לבני הבית. אפילו כוס תה לעצמו לא היה אבא מכין. לא היה בכך צורך - אימא דאגה לו תמיד לכל צרכיו. ועוד יותר מכך, אך כאשר חפץ לסייע לה, חסה על זמנו היקר וסירבה לקבל את עזרתו.

פעם אחת, סיפרה, השתמשה בשירותיו של אבא, ולדבריה, מיד נענשה על כך. וכך היה המעשה:

אימא חלתה ושכבה במיטה עם חום גבוה וכאבי גרון חזקים. הייתה זו הפעם הראשונה שמרוב חולשתה ביקשה מאבא שיכין לה כוס תה.

מיחם המים (סמובר) עמד על פתילית הנפט, ואבא ניגש אליו והחל ממלא מים בכוס. מאחר שהיה זה במוצאי שבת, וכמעט לא נשארו מים, זרמו המים באיטיות, ואבא, שחס על זמנו, מצא עצה: הוא תלה את הכוס על ברז המיחם עד שתתמלא, ובינתיים שב ללימודו. אימא שכבה על מיטתה, כשלפתע נשמע קול נפץ עז. היא מיהרה למטבח וגילתה את שאירע: כאשר הכוס התמלאה, התרוקן המיחם, איבד את שיווי משקלו, התהפך ונפל ארצה בקול רעש גדול, כשהוא גורר אחריו גם את הפתילייה ואת הכוס המלאה. ואימא - לא רק שלא זכתה בכוס תה - אלא באפיסת כוחות נאלצה לפנות את השברים, לסדר ולנקות... כמובן, מאז לא ניסתה להיעזר בשירותיו. אימא סיפרה כי לאחר מכן שאלה אותו, כיצד ייתכן שמי שיודע לחבר ספרים טובים וחשובים, אינו מתמצא בכגון דא, והוא השיב לה: "אילו הייתי מתמצא בכל אלו, לא הייתי יכול לחבר את ספרי"

לבד בלידות

לפני הלידות הראשונות הייתה אימא נוסעת לירושלים, לסבתא הרבנית אלישיב, כשכל הילדים מצטרפים אליה. לאחר שנולד התינוק למזל טוב, היה אבא מקבל את הבשורה המשמחת במברק או דרך אחד הטלפונים הבודדים שהיו אז בבני ברק, מברק 'שהחיינו' או 'הטוב והמטיב' ושב מיד לתלמודו.

(ברחוב עזרא היה בית חרושת לקרח, שהיה שייך לרבי דוד קורלנסקי ולדוד רבי משה חיים אוקון. הטלפון היחיד היה בבית החרושת. רבי ביינוש פינקל ומשפחתו התגוררו אז - באין מקום אחר - בביתן של השומר, וכאשר נשמע צלצל, מיהר אחד מבני המשפחה להיכנס לבית החרושת, להרים את השפופרת ולקרוא למי שצריך).

כשהתבשר אבא על לידתו של אחי רבי אברהם ישעיהו, הוא עסק בלימוד מסכת תרומות בתלמוד ירושלמי עם סבא הסטייפלר. לשמע הבשורה בירך אבא 'הטוב והמטיב', סבא הסטייפלר ענה 'אמן', והם המשיכו ללמוד...

מידי שנה בשנה, כאשר אבא מגיע לאותו מקום במסכת תרומות, הוא אומר: "כאן נולד הילד..."

אימא הייתה נשארת בירושלים גם לאחר הלידה עד אשר התחזקה, בעוד אבא נשאר בבני ברק אצל הוריו, מבלי שיצטרך להפסיק או

המבוא הקטן וביקשו לסייע בידה- הכנת הארוחה לאבא נותרה תפקידה הבלעדי. אימא הייתה מקבלת את הנשים במטבח הצפוף, תוך כדי שהיא קוצצת סלט ירקות דק דק בתשומת לב מרובה מידי יום ביומו. כשתיבלה את הסלט בשמן זית, הייתה אומרת: "כדי שהרב לא ישכח את התורה שלומד" (כידוע שמן זית טוב לזיכרון). מישהו קנה לאימא קוצץ ירקות כדי להקל עליה את הכנת הסלט, אולם אימא הזדעקה: "את הזכות הזו שיש לי- להכין לרב סלט- אתם רוצים לקחת ממני?"...

אימא לא יצאה מהבית לענייני ציבור או לכל מטרה אחרת, קודם שסיימה להכין את הארוחות. כשהשתתפה בשמחות, הייתה עוזבת את המקום כאשר הגיעה שעת הארוחה של אבא. גם בעיצומן של מסיבות סידור או בת מצווה של נכדותיה, הייתה קמה ויוצאת כאשר הגיע זמן ארוחת הערב של אבא.

"זמן ארוחתו של בעלי הגיע"

סיפרה אחת ממקורבותיה של אימא: הלכתי עם הרבנית לחתונה, והנה באמצע החופה הודיעה לי הרבנית כי היא הולכת. תמהתי מאוד: "החופה בעיצומה, מדוע לא תמתיני מספר דקות עד לסיומה?"

והרבנית השיבה: "אין זה אפשרי. זמן ארוחתו של בעלי הגיע, ואני יכולה לעכבו אף לא דקות ספורות!". הרבנית הלכה לביתה, הגישה לרב את ארוחתו ו...שבה לחתונה!

גם בזמנים בלתי נוחים הקפידה אימא שתהיה לאבא ארוחת צהריים מבושלת. כשהיינו נוסעים לסבא וסבתא אלישיב, הייתה משאירה לאבא את ארוחת הצהריים על השולחן. הקפדנו לחזור לקראת ערב, כדי שכשאבא יחזור, תהיה ארוחת הערב מוכנה בעבורו. גם ערב בדיקת חמץ, שהיינו יום עמוס בכל בתי ישראל, לא היה שונה מימות השגרה.

מספר נכד: נכנסתי למטבח של סבא וסבתא, שהיה ברובו נקי לפסח, אבל על האש בעבע תבשיל של חמץ. התפעלתי- כל הנשים טורחות לנקות את הבית, לאף אחת אין זמן לבשל, ואילו כאן מבשלים כאילו לא ערב פסח היום, כאילו לא תיערך הלילה בדיקת חמץ! אבל סבתא הביטה בי בתמיהה: "מה אינו מובן?! הלוא סבא צריך לאכול כרגיל?!"...

אמא דאגה שהארוחה תהיה מוכנה לאכילה, בדיוק ברגע שאבא אמור להגיע הביתה, וזאת כדי שלא יאלץ להמתין אף לא שנייה אחת, ויגרם ביטול תורה קל שבקלים! היא הייתה מקפידה להוציא את מנתו מן הסיר מספר דקות קודם שובו כדי שתתקרר, ותגיע למידת החום הרצויה בעת שאבא יתיישב לאכול.

(מתוך הספר 'בית אמי', מאת הרבנית ר. צביון)

אותה אבא האם היא רוצה שיתלווה אליה, אך אימא הזדעקה: "חלילה! אתה תשב ותלמד, והדבר ינסוך בי כוח לעבור את הטיפול בהצלחה". לעומת זאת, כשאבא חלה ואושפז בבית החולים, קיבלו אבא ואימא חדר גדול והתגוררו שם יחד במשך שבעה שבועות, עד שאבא התאושש והשתקם. (קבלת קהל אצל אימא התקיימה במסדרון בית החולים...).

ש"ס במקום מעיל

תמיד היה ביתנו מלא ספרים, ולאחר פטירתו של סבא הסטייפלר, כאשר ספריו עברו לאבא, נוספו מדפים בכל מקום פנוי. לא כל עקרת בית הייתה ששה על כך, אולם בעיני אימא נדמו מדפי הספרים כקישוטים וכתמונות פאר מרהיבי עין, וקירות הבית- כאילו נצבעו בצבעי זהב מבהיקים.

לאחר נישואיהם נכנסו אבא ואימא לגור בדירה ברחוב הרב בלוי, וסבא וסבתא אלישיב העניקו להם סכום כסף בעבור דמי שכירות של שנתיים ימים. כעבור כשנה עברו לדירה שברחוב אור החיים, שעליה לא הוצרכו לשלם שכר דירה. סבא הרב אלישיב סירב לקבל את דמי השכירות בחזרה, וכך נותר מחצית מן הסכום בידי אבא ואימא.

סבתא הרבנית קנייבסקי הציעה לאימא לרכוש לעצמה בכסף זה מעיל חורף, שלו הייתה זקוקה מאוד, אולם לאימא היו תוכניות אחרות: "בכסף הזה נרכוש ש"ס לבעלי; אני כבר אסתדר ללא מעיל..." וכך התחממה אימא בדפי הגמרא של אבא!

הש"ס שקנתה משמש את אבא עד עצם היום הזה! לא היה דבר שהסב לאימא הנאה, יותר מלשמוע את אבא בלימודו. סיפר רבי אריה שכטר: "לאחר חתונתם של הרב והרבנית, הייתי מגיע ללמוד עם הרב בחברותא. לא פעם הייתי רואה את הרבנית יושבת ליד החדר ומאזינה בקורת רוח".

"גן עדן בעולם הזה"

סיפרה הרבנית שרייבר: כשהתגוררנו עם הרב והרבנית באותה הדירה, כשאנו חולקות מטבח משותף, הייתי עדה להנהגתה המיוחדת: הסטייפלר היה שולח להם מעט ירקות כדי לחזק את גופם, אך הרבנית לא טעמה מהם- היא שמרה הכל לבעלה הצעיר, כשהיא מתקיימת מלחם ומרגרינה מערב שבת לערב שבת. כשתמהתי על כך בפניה, הסבירה לי: "כשאני זוכה לאכול לחם ומרגרינה ובעלי לומד תורה, יש לי גן עדן כבר בעולם הזה!".

עד סוף ימיה עמדה אימא לימינו של אבא, מוכנה ומזומנה לשרתו בכל שעות היממה. כל סדר יומה נע סביבו. בכל יום ויום הייתה מכינה את ארוחותיו כמו ידיה, וגם כשנשים רבות צבאו על חדר

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

בין הנוכחים באירוע היה אחד מאנשי הקיבוץ הסמוך, שניגש אל אבי הכלה ושאלו כיצד יצאו לו 'פירות באושים' כאלו, שפזלו וחזרו בתשובה והלכו לעולם החרדי...

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א, על אחד מסמלי האומה היהודית

Yaakov Cohen/Flash90

"שמע ישראל ד' אלקינו" (דברים ו', ד')

בפרשה זו נצטוונו באחת המצוות החשובות בתורה, שהיא מן הסמלים והסממנים של האומה היהודית, והיא מצוות קריאת "שמע ישראל" בכל יום, בוקר וערב.

במשך כל הדורות, שמרה קריאת "שמע ישראל" על העם היהודי בכל מקום שהיה. לצערנו, בימינו קרוב למיליון ילדים יהודים לא יודעים כלל ועיקר מהי קריאת שמע, וצריך להחזיר בזה עטרה ליושנה. צריך ללמד את ילדי ישראל מהי מעלתה ומהו כוחה של קריאת שמע, שאתה עלו יהודים להיהרג על הגרדום ובמשרפות, ומסרו נפשם על קדושת ה'.

לפני מספר שנים זכינו לראות כמו עינינו, מה בכוחה של קריאת שמע לחולל אצל האדם. מעשה שהיה כך היה:

צעירה שנולדה וגדלה בקיבוץ, במשפחה רחוקה מקיום תורה ומצוות, החליטה ביום בהיר אחד לחזור בתשובה שלמה. לאחר זמן עמדה להתחתן עם בחור ישיבה ירא שמים בתכלית. בהסכמת חתנה פנתה למזכירות הקיבוץ לאשר לה לקיים את החתונה בקיבוץ החילוני שבו נולדה וגדלה.

אביה היה אחד מראשי הקיבוץ, ועשה מאמצים רבים כדי שאנשי הקיבוץ יענו בחיוב לבקשתה, ואכן כך היה. החתונה נערכה ברוב פאר והדר בלב לבו של הקיבוץ.

בין הנוכחים באירוע היה אחד מאנשי הקיבוץ הסמוך, שניגש אל אבי הכלה ושאלו כיצד יצאו לו 'פירות באושים' כאלו, שפזלו והלכו לעולם החרדי.

השיב לו אבי הכלה באורך רוח, שהכל התחיל מכך שאחת מילדות הקיבוץ נסעה לסבתה, ושם התוודעה לספר תורני, שבו נכתבה סגולה לשמירה - לומר קריאת שמע בלילה. הילדה ביקשה מסבתה את הסידור, והביאתו לקיבוץ.

הילדה סיפרה לחברתה [הכלה המדוברת], שהיא גילתה סגולה גדולה לשמירה. שתי הילדות החליטו, שמאחר וגרות בקיבוץ ששים משפחות, שצריך לשמור ולהגן עליהן מפגזים וטילים ששולחים האויבים, כל אחת מהן תקרא בכל לילה לפני השנה שלושים פעם קריאת שמע, וכך תשמורנה יחד על שישים המשפחות שבקיבוץ.

כך צמח הנטע הנפלא הזה.

אפילו ילדות שנולדו בתוך קיבוץ חילוני, רחוק משמירת תורה ומצוות, התעוררו בתשובה בזכות קריאת שמע, ונפשו היהודית

בערה בקרבן באמירת המילים הקדושות הללו.

קריאת שמע ברחוב בבוכרה

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל ברח מליטא לפולין מאימת הנאצים הארורים. כשהגיעו הגרמנים לפולין וכבשוה, הצליח לברוח ולהסתנן בדרך לא דרך לרכבת הנוסעת לבוכרה.

לעת ערב הגיע עם הרכבת לבוכרה. הוא לא הכיר שם אדם, וגם את השפה המדוברת במקום לא ידע. הוא דיבר רק אידיש ומעט פולנית. חששו הגדול היה, שמאחר ועת מלחמה היא, אם יבחינו הגויים שהוא נתין זר, יסגירוהו למשטרה.

אדם אחד, שישב ליד תחנת הרכבת והיה מצחצח את נעליהם של האנשים, צד את עינו. נראה היה לרב, שפניו כפני יהודי. חשב הרב בלבו: "מצד אחד, אינני יכול ללכת לשאול אותו האם הוא יהודי, שהרי אם הוא גוי הוא עלול להסגיר אותי. אך מצד שני, יכול להיות שהוא יהודי, והוא יוכל לתת לי מחסה ולארח אותי בביתו".

לבסוף עלה בלבו של הרב רעיון: אלך בסמוך אליו, ואלחש: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". אם הוא יהודי, הרי שיבין שגם אני יהודי, ואם הוא גוי - לא יבין את השפה ויעזבני לנפשי.

ואכן, כך עשה. נעמד בסמוך לאותו אדם, ואמר את הפסוק "שמע ישראל". אותו אדם השיב מיד, בהתרגשות גדולה: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד!". חבקו ונשקו האיש, הכניסו לביתו ונתן לו לאכול ולשתות, והחביאו שם עד יעבר זעם.

רבי יעקב גלינסקי ניצל, ולבסוף הגיע לארץ ישראל. כל זאת בזכות קריאת שמע שקרא ברחוב בבוכרה.

נכנסתי פעם ביו שיש אחר הצהריים, אל מרן הגראי"ל שטיינמן, וראיתי שעיניו זולגות דמעות. הגאון היה כבר לבוש בבגדי שבת, והכין עצמו לכניסת השבת. כששאלתיו על מה ולמה עיניו דומעות, הציע לי ללמוד איתו את הגמרא במסכת מנחות (י"ח א')

פנינים נפלאים מהגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

יְאִתָּם הַדְּבָקִים בְּד' אֱלֹהֵיכֶם (דברים ד', ד')

קביעות להשתתף בשיעור בית הכנסת. אבא קם מייד, הפסיק ועזב הכל ורץ לבית הכנסת כדי להגיע בזמן לפני תחילת השיעור! "אותו סוחר החל צועק אחריו: 'המתן כמה דקות, ואני נותן לך את הצ'קים על כל החוב!' אבל אבא השיב לו: 'אני מצטער, יש לי שיעור ואני חייב לרוץ אליו; אסור לי לאחר אפילו דקה אחת!' - והשאר את כל הצ'קים אצל הסוחר הנדהם..."

"לאחר פטירת אבי מורי ז"ל, סיפר אותו סוחר בהתפעלות: 'אני יודע שהוא חיפש אותי חודשים רבים, כי הצטער מאוד בגלל החוב, ובעוד מספר דקות הוא היה מקבל לידי את כל הכסף, ובכל זאת עזב הכל כדי לא לאחר לשיעור'..."

לסיים ש"ס זו משימה אפשרית

מי שמציע את מסלול חייו בדרך הנ"ל, לא יראה בסיום הש"ס, בבקיות ובעיון, בחינת משימה שאינה ניתנת לביצוע. צריך רק ללמוד כיצד לפנות את הראש מהשטויות וההבלים המצויים כל כך בתקופתנו, וכבר יהיה מקום להכניס שם, בראש, את כל הש"ס. אם נביט סביבנו, ניווכח ונראה שיש יהודים רבים, שלא זכו להימנות על קהילת האברכים הגדולה בארץ ישראל, אבל זכו וזכו לסיים ש"ס. השתתפנו באחד האירועים הללו, בו נכח מספר מועט של אנשים, בעיקר בני משפחה, אבל חובה עלינו לפרסמו, ורק את שמו של בעל הבית שהיה 'אחראי' לאירוע, מוותיקי רמת אלחנן, נשאר בסוד, מפני עין הרע...

בברכות התורה אנחנו מברכים מידי בוקר 'לעסוק בדברי תורה'. לעסוק, פירושו לעשות מהתורה עסק. ומי שישאל איך עושים את זה, יענה בתשובה פשוטה; תתבונן כמה אתה עושה עסק, ואיפה טמון ראשך ה'עסק', ומשם תבין מה הן הדרכים לעשיית עסק. וזו היא כל 'תורת עסק התורה' על רגל אחת. ממש כך.

'עסק' הוא הדבר שבו ראשו של כל אחד מאתנו 'עסוק' במשך כל שעות היממה. 'עסק' הוא הדבר המעסיק אותנו כל היום וכל הלילה. לרגע אחד אין אנו שוכחים את העסק ההוא, ואין אנחנו זקוקים לשם כך לתמריצים כלשהם. מדוע? - כי הראש שלנו עסוק ממילא בעסק ההוא.

ובדיוק באותה צורה צריכים להתייחס ללימוד התורה! לגרום לכך שהלימוד יהיה ה'עסק' שלנו, ואין חיובו רק למי שמוגדר כ'אברך כולל', אלא גם לאנשים העמלים לפרנסתם, שהתורה היא ה'עסק' שלהם.

והראיה, שבכל רגע פנוי הם חוזרים מיד ללימודם. ואף אחד לא צריך לדחוף אותם אל הסטנדר והגמרא. הם עושים זאת, מפני שהם הגיעו למסקנה שעסקו של האדם בעולם הזה, הינו אך ורק עסק התורה, ולא שום דבר אחר.

ושוב: אדם כזה - תורתו היא באמת אומנותו היחידה בעולם הזה. מלבדה, אין לו מאומה.

התחיל כבר בכתיבת הצ'קים

אחד הכללים המובהקים של עסק הוא לא לאחר בפתיחת החנות. סוחר שאינו מקפיד על לוח זמנים מדויק, יבריח ממנו את כל הלקוחות.

סיפור מופלא הופיע לאחרונה בפרסומי 'דרשו', שסיפר הגאון רבי שלום מאיר יונגרמן זצ"ל, ראש מוסדות 'זכרון יעקב', והסיפור מוסב על אביו: "אדם שאינו שומר תורה ומצוות עמד בקשרי מסחר ענפים עם אבי ז"ל, סיפר הגרש"מ זצ"ל, "והיה חייב לו כסף רב. חודשים רבים חיפש אותו אבי כדי לגבות את חובו, עד שסוף סוף מצא אותו והם התיישבו יחדיו לעשות את החשבון.

"הלה החל בכתיבת ההמחאות לתשלום החוב, והנה לפתע הבחין אבי ז"ל כי השעה היא 5 דקות לפני 8 בערב. בשעה זו היתה לו

כבר הבאנו בעבר שמרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל אמר לרבינו, המרא דאתרא הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שהסגולה הטובה ביותר לשלום בית היא הלימוד בקול ובנעימות בתוך הבית

הקשות שבש"ס. זו הדוגמא שראינו תמיד אצל אבינו שליט"א, וזה הדבר שחינך אותנו יותר מכל דבר אחר. עיקר עיקרים - הם אך ורק דברי התורה. כי הם חיינו ואורך ימינו!"

אי אפשר לתאר את השמחה, שמחת התורה, העצומה, שהיתה בביתו של הת"ח ההוא במסיבת סיום הש"ס. לפני תחילת האירוע, אליו הגיעו כמובן כל הצאצאים, הבנים והבנות, החתנים והכלות, וכמובן כל הנכדים, אמר ה'חתן' במשך שעה שלימה 'חבורה' מקיפה לפני חבורת בניו, הנחשבים כתלמידי חכמים מופלגים בפני עצמם. רק לאחר מכן התיישבו כולם לפני השולחן הערוך בכל מיני מטעמים, כדי לחגוג את ה'מטעמים' שעשה האב הדגול בלימודו. בתום שעה ארוכה של שירה וזמרה, עם סיום הש"ס בפועל, קמו כולם והתאגדו במעגל, ורקדו וכרכו לכבוד השם יתברך עד השעות הקטנות של הלילה.

להרבות בקביעת עיתים לתורה

כדאי להתעכב על עוד נקודה, ולומר בצורה המפורשת ביותר, שאדם הקובע את עצמו בבית המדרש, הוא האדם המאושר ביותר עלי אדמות! תמיד זה היה כך, אבל בימינו, כאשר האירועים המתרחשים מסמנים את גודל הימים והיותם ימי הרת עולם, על אחת כמה וכמה.

האיזמים הקשים מבית ומחוץ, ה'הערכות' הנשמעות השכם והערב אודות העלול לקרות 'בעימות הבא', הקשיים החינוכיים המתרגשים על הדור הזה, המחלות הנוראיות, הייסורים העוברים על משפחות, צער שידוכים, מכאובי הפרנסה, כל אלה צריכים להביא את בני דורנו למסקנה שאין כל פתרון לבעיות התקופה, חוץ מההמצאות בין כתלי בית המדרש.

והדברים נאמרים לכל בר-ישראל באשר הוא, גם מי שלא זכה

המאורע היה אמנם צנוע, אבל החגיגה שנחוגה בבית ההוא עלתה גם לשמי שמים, ועוררה שם רעש גדול. היתה זו חגיגה לציון סיום הש"ס שנלמד על ידי בעל הבית, שזכה לעבור על כל הש"ס במשך 15 שנים. הלימוד נעשה בעיון, עם התוספות, מבלי שמיודענו מדלג על שום דף ועל שום סוגיה. כך יום אחר יום, שבוע אחר שבוע, חודש אחר חודש, שנה אחר שנה, עד שזכה לסיים את כל מסכתות הש"ס, ולהשיג בהן שליטה וידע מקיפים.

ת"ח זה ידוע כבעל כשרון גדול, ויתרה מכך - הוא גם 'מעייין' גדול, וסברותיו נושאות חן בעיני כל השומעים. ברם, ואת זה אנחנו מעוניינים להדגיש בדגש חזק, הת"ח המדובר שזכה לסיים את הש"ס, אינו מוגדר כאברך, וכמי שתורתו אומנותו.

אבל - תורתו כן אומנותו, מפני שהוא מציב אותה במקום הראשון בסדר יומו, ומגדיר אותה כ'עסק'.

את כלכלת ביתו הוא מפרנס ע"י עיסוק בתחום מסוים, אבל כמי שמכירים אותו מקרוב, גם אנחנו יכולים להעיד עליו שמרבית היום עובר עליו מתוך עיון בסוגיות הש"ס.

יש בכך משום דוגמא חיובית לרבים אחרים, שנאלצו לעזוב את מסגרת הכולל, ויכולים ללמוד מת"ח זה כיצד לנצל את זמנם. כל אחד יכול לקחת מכאן פרק מאלף, ולדעת שגם בהיותו מחוץ למסגרת ה'רשמית' של הכולל, יש בידו להגיע למצב שבו הוא יסיים ש"ס, וידע אותו על בוריו.

מי שקובע את עיקר תשומת הלב שלו ללימוד התורה, קובע בכך גם את המצב הכללי בביתו, בכל התחומים. כבר הבאנו בעבר שמרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל אמר לרבינו, המרא דאתרא הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שהסגולה הטובה ביותר לשלום בית היא הלימוד בקול ובנעימות בתוך הבית.

בכלל, כאשר בני הבית רואים מה הוא הדבר העיקרי המעסיק את אביהם, גם אהבת התורה שלהם מתחזקת ומתעצמת. לא פלא הוא שהת"ח הנ"ל שסיים את הש"ס זכה שכל בניו וצאצאיו הם בני תורה אמיתיים, ויושבים ושוקדים על התורה יומם ולילה. לא צריך להיות פיקח גדול כדי להבין את הסיבה לכך...

מוקף בספרי ראשונים ואחרונים

"על שולחן השבת שלנו", מעידים הבנים, "לא עלו מעולם עניינים אחרים מלבד שאלות ותשובות בפרשת שבוע (גם בנושא זה מפגין בעל הבית שליט"א שליטה נדירה), וכן דיונים תורניים בסוגיות הש"ס. אבא ואמא הקפידו תמיד", מוסיפים הבנים לצייין, "שלא לדבר כלל בענייני חולין, אלא להקדיש את השבת קודש לה' ולתורתו!"

"ומיותר לצייין שאם בששת ימי המעשה, מקדיש האב פה ושם שעות מסוימות לענייני המסחר ממנו הוא מתפרנס, אבל בשבת קודש - לא ראינו אותו מתעסק בהבלי עולם. ראשו ורובו נתון תמיד בסבך הסוגיות בהן הוא עוסק.

"גם בימי החול, הוא יושב בסלון הבית עד שעה מאוחרת, מוקף בספרי ראשונים ואחרונים, וכל כולו נתון בעומקן של הסוגיות

להיות מחובשי הספסלים הקבועים בבית המדרש, שירבה עד כמה שאפשר בקביעת עיתים לתורה. כי ההצלה היחידה תהיה רק שם, בין הכתלים המקודשים של בתי המדרשות.

אני נמצא במקום הכי מאושר עלי אדמות

אנחנו צריכים ללמוד את עצמנו איך ליהנות מבית המדרש, איך להרגיש - באמת, ובכל הלב, שהאושר הגדול ביותר הוא רק שם. אנחנו יודעים זאת בשכלנו, אבל לא תמיד מרגישים את זה בהרגשה של אמת.

שמענו פעם עצה מאחד מזקני המשגיחים, שאדם שההרגשה הזו אינה ספונה דייה בליבו, מפני שבמציאות אין לו אהבת תורה מופלגת, ייכנס לבית המדרש אפילו שלא על מנת ללמוד, יקיים את הפסוק "אשרי יושב ביתך", ינסה להחדיר אל תוך רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו את הידיעה וההרגשה הנ"ל, ויעשה זאת תוך כדי שינון עצמי, שיאמר בפיו 'אני נמצא עכשיו במקום המאושר ביותר עלי אדמות, ועצם שהייתי כאן היא מצוה', או שיזכיר לעצמו את אירועי התקופה ויאמר ש'כאן אני מרגיש הכי בטוח בעולם' וכיוצא באלה הדיבורים.

"כפי שמקובלנו" - אמר המשגיח - "ייכנסו הדברים הללו באוזניו ובליבו, עד שבאמת ירצו רגליו לבית המדרש - מאליהן". וכשאדם מרגיש את שמחת חייו בבית המדרש, השלב הבא יהיה שכאשר יפתח את הספר וירצה ללמוד, תיכנס בו אהבת התורה, ומכאן עד סיום הש"ס - תהיה כבר הדרך לא כל כך ארוכה...

מדוע בכה מרן זצ"ל ביום שישי אחר הצהריים?

עם גודל קדושתה של התורה, אוכל לספר שנכנסתי פעם ביו שישי אחר הצהריים, אל מרן הגרא"ל שטיינמן, וראיתי שעניני זולגות דמעות. הגאון היה כבר לבוש בבגדי שבת, והכין עצמו לכניסת השבת.

כששאלתי על מה ולמה עניני דומעות, הציע לי ללמוד איתו את הגמרא במסכת מנחות (י"ח א'). "התרגשתי לראות בגמרא זו עד כמה חביבים דברי תורה אצל תלמידי חכמים, ואין זאת אלא מפני קדושתה היתירה של התורה", אמר הגאון זצ"ל, "וההתרגשות הביאתני לידי הבכי".

"מדברי הגמרא שם הפותחת במילים 'אמר רבי, כשהלכתי למצות מידותי אל ר' אלעזר בן שמוע', וכו', ומסיימת ב'אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר', קרא עליו המקרא הזה מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתך - אפשר ללמוד על מידת השמחה שצריכה להיות לאדם עם כל חידוש שהתחדש לו בתורה, גם אם על ידי החידוש התגלה לו רק השם של מי שאמר מימרא מסוימת, ותו לא! וכפי שמסופר שם בגמרא, התרגש הגרא"ל שטיינמן, ועניני זלגו דמעות.

"ולבד מכך, שרואים כאן את גודל קדושתה של התורה, אפשר ללמוד גם על גודל חיוב העמל והיגיעה בה", אמר מרן.

לא אוכל לתאר את המחזה הזה שניגלה לי בביתו של מרן זצ"ל,

שישב ובכה והתרגש כל כך למול דברי הגמרא.

ואגב, לאחר שחזרתי מבית מרן זצ"ל, באותו יום שישי, הסתכלתי ב'בן יהודע' על סוגיא זו, וראיתי שהוא מפרש את הפסוק "מה אהבתי תורתך" וכו', 'מה - אהבתי תורתך', דהיינו, אני אוהב אפילו את הדבר הקטן שבתורה, שהיא בבחינת 'מה' (כמו שאומרים 'דבר מה').

גם הדברים הקטנים, לכאורה, אהובים עליי ונחשבים בעיניי מאוד, עד כדי כך שאני שמח עם כל גילוי המתגלה לי בתורה, גם אם יהיה זה שמו של אחד התנאים.

מרן ה'אילת השחר': בן תורה יכול להתחייב בנשואי ילדיו מעבר ליכולתו, כיון שממילא כל הנהגתו היא בנס

ידוע שמרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל היה אומר שכאשר בן תורה מתחייב סכומי כסף לנישואי ילדיו, הוא יכול להתחייב גם קצת מעבר ליכולתו הכלכלית כיון שממילא כל הנהגתו היא בנס, אז גם הפעם יעשו איתו ניסים; אבל כשמדובר באדם שאינו בן תורה, אין הוא יכול לסמוך על ניסים, ולכן ההתחייבות שלו צריכה להיות מציאותית וכזו המשקפת את מצבו הכלכלי.

"כמדומה לי", אמר הגר"י זילברשטיין, "ששמעתי משמו של מרן זצ"ל שהסביר גם, מדוע הפסוק (דברים, י' ט') 'ה' הוא נחלתו כאשר דיבר ה' אלקיך לו', בו מבטיח השי"ת לשבט לוי שיספק את צרכיהם, לא נאמר אצל שבט יששכר, שישבו והגו בתורה?

"ותירץ מרן זצ"ל, שכיון ששבט יששכר קיבל את צרכיו משבט זבולון, הרי שבליבו של שבט יששכר הוא סומך גם על כך, אבל שבט לוי שלא קיבל מאף אחד - יכול להסתמך על כך שה' הוא נחלתו... ומכאן נלמד שעד כמה שהלומדים סומכים יותר על השם יתברך, ומטילים את כל ייבם עליו, כך ישיב להם השי"ת בגודש אהבה, וייתן להם את כל צרכיהם.

מדוע השיב המשגיח בשלילה לעסקת 'יששכר וזבולון' שהוצעה לו?

ואם הזכרנו את יששכר וזבולון, נספר דבר נוסף בעניין זה, שסיפר לנו הגאון רבי יעקב ישראל בייפוס שליט"א, בעל ה'לקח טוב': פעם הגיע אל מרן המשגיח רבי דב יפה זצ"ל אחד מידידיו, והציע לו לחתום על עסקת יששכר וזבולון, דהיינו שהוא יספק למשגיח את כל צרכיו הכלכליים, והמשגיח מצדו יוכל לעזוב את תקפידו בישיבה ולשבת כל היום על התורה ועל העבודה.

השיקולים שעברו במוחו של המשגיח, בדרך החלטות, היו כידוע שכליים עד מאוד, והוא השתדל שלא לערב בהם אמוציות רגשיות. פלס המאזניים שלו היה מדהים בפשטותו, אם אפשר להגדיר זאת כך.

המשגיח חשב על ההצעה, ולבסוף השיב בשלילה. מדוע? - תשמעו שיקול; "בחנתי את עצמי וראיתי שגם כאשר אני מכהן כמשגיח,

להתקשר לתורה

מסביב לשעון

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית-אידיש

שלוחה 2 3 4

הרב **מאיר שפרכר** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2 2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2 1

הרב **יצחק לובינשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • אנגלית

שלוחה 2 6

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הר' **אברהם פוקס** הי"ו
הפותח בכל יום - המייל היומי של דרשו
60 שניות מתוקות על סדר הדף היומי

שלוחה 3

חדש!

שיעורים בפרק 'כיצד מברכין'
במסגרת תוכנית 'בזכות התורה'

שלוחה 27

הר' **שלום יכנס ואברהם פוקס** הי"ו
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע

שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

בשדה התעופה הנחתי תפילין דר"ת, התפללתי מנחה ושכחתי מעולם ומלואו. בעודי מדבר אל קוני, הגיעו שוטרי וחיילי הגבול ואסרו אותי בעוון פלילי חמור - פעולה דתית בפומבי במקום ציבורי - דבר האסור בתכלית בסין הקומוניסטית... לא עזרו שום הסברים וביאורים אחרים, ואחר כבוד הובילוני לחדר המאסר

גאב"ד 'חרדים', הרה"צ ר' אשר אנשיל כץ שליט"א, במעלת קדושת התפילין

"וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל יָדָהּ וְהָיוּ לְטִטְפֹּת בֵּין עֵינָיָהּ" (דברים ו', ח')

היה זה בשנת תשע"ז, בטיסה מבייג'ין [בירת סין] למחוז אורמוצ'י שעל גבול קזחסטן. עיכוב הטיסה לא הפריע לאף אחד מהנוסעים יתר על המידה, לא כן לי הקטן, שמיהרתי מאוד למחוז חפצי בכדי להספיק להתפלל תפילת מנחה בציבור. הטיסה שיצאה לפני חצות היום לא נתנה לי אפשרות להתפלל טרם יציאתי, וקיוויתי להתפלל במחוז חפצי יחד עם צוות משגיחי הכשרות, שכבר היו שם מבעוד מועד, לצורך ייצור מיוחד על טהרת המהדרין.

רבות מחשבות בלב, שאספיק להגיע בס"ד מבעוד יום לפני שקיעת החמה, ולא אצטרך להתפלל ביחידות על המטוס הצפוף עם גויי הארץ וכל המונם. אולם עצת ה' הייתה שונה. ככל שנקף הזמן הבנתי שהשמש תשקע בעודי בדרך, ואצטרך להסתפק בתפילה בתוך שדה התעופה, או על המטוס עצמו.

לבסוף יצאה הטיסה בשעתומ"צ, וב"ה נחתנו כחצי שעה לפני השקיעה. אך, היות שהיה זה על גבול מדינה מוסלמית והמעבר והבידוק קשוחים, שיערתי שעד שאגיע מחוץ לטרמינל כבר יהא מאוחר מיד. לא חשבתי הרבה, בחרתי לעצמי להיות מיושבי קרנות באמצע שדה התעופה, נטלתי את ידי, הנחתי תפילין דר"ת התפללתי מנחה ושכחתי מעולם ומלואו.

בעודי מדבר אל קוני, התמלא המקום בעוברים ושבים גדושי סקרנות, שהשתוממו לראות מחזה לא שגרתי. כעבור דקות אחדות הגיעו גם שוטרי וחיילי הגבול, שלקחו את העניין ברצינות מופלאה: אדם לבוש קוביות שחורות על ראשו וידו, ורצועות שחורות כרוכות סביבו, ועוד רצועות משתלשלות גם לפניו, מתנענע כלול בתוככי הגבולות של סין! ואילו אני עומד בתווך, עיני סגורות, ואיני מודע כלל לנעשה. לשבחם יאמר שלא הפריעו לי, אלא התנענעו יחד אתי עד גמר תפילתי. כנראה שקדושת התפילין השפיעה במקצת גם עליהם...

כשגמרתי לשפוך שיחי והתחלתי לפסוע אחורנית, ראיתי שיש סביבי אורחים בלתי קרואים... הבנתי שאני במרכז בעיה רציני. חיילי הגבול אסרו אותי בעוון פלילי חמור - פעולה דתית בפומבי במקום ציבורי - דבר האסור בתכלית בסין הקומוניסטית... ומקומו

בסין המהוללה מאחורי סורג ובריח. ואם בתוך סין עצמו מעלימים עין מכגון אלו, לא כן בגבולות המדינה, שם הדבר מתפרש כאחת מהעבירות החמורות. טענת אי-ידיעה לא פטרה אותי, גם לא עזרו שום הסברים וביאורים אחרים, ואחר כבוד הובילוני לחדר המאסר כשבמקביל לקחו והחרימו את המסמכים והחפצים, וכמובן גם את התפילין - 'האשם העיקרי'.

באותו זמן מחוץ לשדה, רבתה המבוכה. המשגיחים שידעו שיצאתי בטיסה זו חיכו ליציאתי מן הטרמינל, וראו כי השעות נוקפות והרב איננו. לא הייתה לי שום דרך איך להודיע את הדבר להם ולגורמים השונים. תוך כדי שהם נשארו בחוץ בתמיהה גדולה - התחילה בפנים חקירה משעשעת... מה הקוביות השחורות הללו? למה הנחת אותן? האם טמון בהן אלו כוונות זדוניות?

אימצתי את מוחי להסביר לגויי הארץ את מצוות התפילין. "יהודי אנוכי. ומצווה אני להניח בכל יום תמיד - כך עשיתי ולכן הנחתין!". "ומה יש בתוכן?", חקר. "כתוב בתוכן שה' אחד ושמו אחד, ועלי לירא רק מפניו ולקיים מצוותיו". "ומה הצורך בשתיים, האין די באחת?". - "לא! לא מספיק בראש בלבד, חייבים לקדש גם את הלב, ולכן שמים אותן גם על היד מול הלב".

דיונים ודין ודברים בין 'חכמי האומות', והודעה על הפסקה קצרה... בגמר ההפסקה הופיע חוקר חדש חמור סבר, והתחיל שוב בחקירה.

משראה החוקר שאני מתחיל לגמגם בדבר, התחיל להמטיר עלי קושיות ברצף, למה הקוביות לא זהות ושונות - אחת עם פסים [תפילין של ראש] והשניה לא? ועוד שאלות כהנה וכהנה, שחלקן לא הבנתי עד עצם היום הזה...

ככתיב (שמות יג טז) "והיה לך לאו"ת על ירך ולטוטפות בין עינך כי בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים", ומובא בסמ"ג (עשין סימן ג') שהתפילין הן אחד מתוך שלוש האותות שבין קב"ה לישראל, והן שבת, מילה ותפילין. ולכן מרומז בהן מצוות זכירת יציאת מצרים, כי התפילין הן אות על היד כי בחוזק יד הוציאנו ממצרים. תכלית מצוות התפילין, מצאנו בראשונים (רמב"ן, רבני בחיי, רבינו יונה, החינוך, והרשב"א ברכות ו, הרמח"ל דר"ה ח"ד פ"ו א"ו), הוא בכדי לשעבד תאוות ומחשבות לבנו לעבודתו ית"ש, להוציאנו מערוות מצרים להיותנו עבדי ה' ולא עבדי פרעה, ומובא בראש"ש (עה"ת שמות יג טז) וכן מובא באליה רבה (או"ח סי' כה ה), שלכן בתפילין של ראש יש ארבעה בתים ובתפילין של יד רק בית אחד, כיוון שבראש יש ד' חושים - הטעם, הריח, הראיה והשמיעה, וביד יש חוש אחד - חוש המישוש. וכיון שהתפילין באים לשעבד החושים, לכן יש בתפילין של ראש ד' בתים, ובתפילין של יד בית אחד. ועל זה אומר שלמה המלך (שה"ש ח ו) "שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך" אז תראה "כי עזה כמוות" - אהבת ה'.

האבני נזר מפרש (שם משמואל כי תשא עמוד רסב), שמטעם האמור נפסק להלכה שתפילין אסורים בהיסח הדעת (יומא ז: מנחות לו: טור או"ח ריש סי' מד), משום שהווי ליה כמנתק עצמו חלילה מהקב"ה. וזהו גם עניין 'קשר תפילין', שסודה ותכליתה לקשר את המוח והלב לקב"ה, וכך מצאנו אצל משה רבינו שזכה 'קשר תפילין הראה לעניו תמונת ה' לנגד עיניו' (מתוך פיוט שיר הכבוד 'אנעים זמירות') וכן אמרו בגמרא (ברכות ז. הובא ברש"י שמות לג כג) "וראית את אחורי" שהראה הקב"ה למשה קשר תפילין, כלומר שזכה משה לקשר עצמו ליצרו וקונו כדת וכדין. הוא, אפוא, גם סוד 'קשר תפילין', לקשר עצמינו עם הקב"ה הדק היטב בקשר חזק בל ימוט, להיותנו עבדא דקב"ה.

"אז מה הם החושים - הרצועות, למה כרכת אותם סביב היד?!", כאן לא הייתי צריך כלל להתאמץ, ומיד שלפתי תשובה 'גאונית': "אלמלי הם היאך אתנועע בתפילה, הלוא יפלו" ... עדיין לא נחה דעתם - "למה הם בצבע שחור דווקא?". נו, כאן נכנסתי לפלונטר, איך להסביר ל'תלמידים המצטיינים' שזו גמרא מפורשת (שבת כח: ומנחות לה.) שזו 'הלכה למשה מסיני' וכן נפסק להלכה (שו"ע או"ח לב סעי' מ). וודאי לא עלה על דעתי להסביר להם טעם המובא במפרשים (דרך מצוותיך מצוות תפילין עמ' יט. עיי"ש).

משראה החוקר שאני מתחיל לגמגם בדבר, התחיל להמטיר עלי קושיות ברצף, למה הקוביות לא זהות ושונות - אחת עם פסים [תפילין של ראש] והשניה לא? ועוד שאלות כהנה וכהנה, שחלקן לא הבנתי עד עצם היום הזה... עניתי לו שאכן, שואל הוא כעניין, אבל בכדי שאשיב כהלכה - אצטרך לפתוח כאן ישיבה וכולל, להביא ספרי לימוד ולמסור שיעורים, וכפי הנדמה לי אינם בהשגת ידכם. בל נשכח להוסיף קפה, תה, סוכר וחלב לאברכי הכולל, זה ייקח יומיים שלושה...

שוב דין ודברים והתלחשיות, והכרוז יצא כי היהודי המוזר דובר אמת, והיה זה רק עניין של דת ומעבר לכך לא טמון בו שום כוונה נוספת. אך מתברר, ששמחתי עם צאתי ב'דימוס' הייתה מוקדמת, אחד מהממונים החליט שחובה לבדוק בכל התיקים אם אין משהו מחשיד נוסף. בגדול החל ובקטן כילה, אך שם... שוד ושבר. בתיק היד נמצא זוג תפילין נוסף - תפילין דרש"י. אוה... זה כבר יותר מידי... והריח להם לא טוב... פניו של החוקר הרצינו באחת והוקשחו מאוד, ובכעס עצור צעק ואמר מה תענה אבתרה? היש לך עדיין פתחון פה?

לא אבדתי עשתונותי, ועניתי לו באותה מטבע לשון - "זוג זה שמור אצלי עבור חכם יהודי גדול וקדוש ששמו רש"י, והוא יהודי זקן מפורסם ונכבד עד מאוד, ותוכלו להיווכח בכך אצל כל יהודי באשר הוא. אני אמור לפגוש בו מחר בבוקר, בשבילו נושא אני עמי את הזוג השני".

הנס קרה, ולאחר התייעצות קלה שוחררתי. אבל, בכדי שלא תהא ידם על התחתונה וגם כי 'פטור בלא כלום אי אפשר', חייבוני להצהיר בפניהם כי מעתה ואילך לא אשוב על 'חטא' זה, ולא אניח עלי שוב את הקוביות הללו בכל רחבי סין.

לשקר לא יכולתי, לכן הצעתי בפניהם את משנתי בנושא: "ראו, לא להניחם אי אפשר כי הרי יהודי אנוכי. אך מאידך אכן יש לי חובת הכרת הטוב לממשלת סין, אשר על כן אני מציע לעשות פשרה. הנה עכשיו לילה, ומעתה מקבל אני עלי לא להניח תפילין בלילה בשום פנים ואופן!". שמחת הניצחון שלהם הרקיעה שחקים, הסכימו מיד עם ה'פשרה' ופה אחד ענו ואמרו: משוחרר, משוחרר, משוחרר... וליהודים הייתה אורה ושמחה וששון (בגלל) ויקר אלו תפילין (מגילה טז:).

אנא עבדא דקודשא בריך הוא

התפילין הן אות שיהודים אנחנו - "ולו אנחנו עמו וצאן מרעיתו",

על אם הדרך, שם ישב ולמד בחדרו מעוטר בתפילין. באותה עת התנפלו שוודים על האכסניה, ובעל הבית הקים קול זעקה גדולה ומרה. משהגיעו הקולות לאוזני הגר"א בחדרו, יצא לחוץ לברר פשר הצעקות והלילות ולהגיש עזרה. כשאך ראוהו השוודים אחזו בהם אימה ופחד, ועשו פליטה גדולה כל עוד נשמתם באפם, וניצל בעל האכסניה ורכושו היה לו לשלל.

אחר שנרגעו הרוחות שאל בעל האכסניה את הגאון, איזה נס עשה שגרם לשוודים לברוח הימנו מרוב פחד? ענה לו הגאון: "אין כאן שום מעשה פלא ונס, ולא ממני ברחו כי אם מהתפילין שבראשי, וגמרא מפורשת היא (ברכות ו.) עה"פ (דברים כח י) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך' ודרשו אלו תפילין שבראש, לכן בראותם את התפילין עטורים על ראשי נבהלו וברחו".

תמה בעל האכסניה: "הרי כשבאו השוודים הייתי אף אני עם תפילין על ראשי, ומדוע איפה ממני לא נבהלו ולא ברחו, האם שונות התפילין זה מזו?!" השיב לו הגאון: "התפילין של שנינו דומות, אך מקום הנחתן שונה. בעוד אתה הנחת על הראש, אני הנחתים בתוך הראש, וכלשון חז"ל 'אלו תפילין שבראש' ולא אמרו 'שעל הראש'. מתפילין שעל הראש אין הם רועדים, אבל מתפילין שבראש חיל ורעדה יאחזון". [יש גורסים שהסיפור התרחש בעת המשפט הידוע של הגר"א, כשנכלא יחד עם ראשי הקהל בוויילנא באשמת הצלת יהודי מציפורני שמד. הגאון נכנס למשפטו מעוטר בתפילין, ומיד נטו השופטים אליו חסד ושיחררו אותו לאלתר.

מעשה דומה מסופר על הגאון ה'שאגת אריה', שנסע פעם בדרך וישב בתוך עגלה ולמד מעוטר בתפילין, ובדרכם במעבה היער הגיחו לפתע שוודים והתנפלו על בעל העגלה שהקים צעקה גדולה. מהקולות התעורר הגאון משרעפיו והוציא את ראשו חוצה לראות בשל מי הרעש הזה, כשראוהו השוודים נבהלו וברחו, והפטי"ר על זה הגאון, באומרו שברחו מגבורת התפילין שנקרא 'גבורה' כמו שדרשו חז"ל (שם) מנין שהתפילין עוז הוא לישראל? משום דכתיב 'וראו כל וגו' ויראו ממך', וכיון שראו גיבור עצום לפנייהם עשו פליטה].

ושמתם את דברי אלה 'על'

מסיפור הדברים עולה השאלה בה"א הידיעה: הא גופא קשיא, איך ניתן להגיע לדרגה זו אליה הגיעו רבותינו נ"ע, שהתפילין יהיו בראש ולא על הראש?

להבין זאת נעיין בפסוק הקודם למצוות התפילין, דכתיב: (בפרשת ו ו.) 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצווך היום על לבבך', והקשה הרה"ק מקאצק ז"ע (הובא בשם משמואל פרשת תרעז, וברמתים צופים - אליהו זוטא כב:) למה אמר הכתוב 'על לבבך'? הלא תכלית הדברים שיהיו נכנסים בתוך הלב, ומדוע לא כתבה תורה 'בתוך לבבך'. והשיב, לא דיברה תורה אלא כנגד לבו של אדם. שהרי יצר לב האדם רע מנעוריו, ועקב כך אין כל עיתות האדם שווים לטובה, שיהיו הדברים מחלחלים לתוך לבו פנימה בכל עת ועונה.

וע"ז מנבא יחזקאל (לו כו) כי לעתיד לבוא "והסירות את לב האבן מבשרכם, ונתתי לכם לב בשר" - לב פתוח ומבין, לא כן עתה

תניא (זבחים לו: סנהדרין ד:) מניין לתפילין שבראש שיש בהם ארבע בתים, אמר רבי עקיבא שמקרא אני דורש 'טטפת' כתיב, 'טט' במדינת כתפי הוא מספר שתיים, 'פת' במדינת אפריקי שתיים הרי לן ארבע והם ד' בתים שעל הטוטפת. ונזעקת הקושיא מאליה, הייתכן ללמוד הלכות תפילין הקדושות מחוקות הגויים משפתם ומלשונם, הרי מצינו (במדבר רבה יג כ) שבח לישראל במצרים שלא שינו שמם לשונם ולבושם, ומאי שנא, וכי אי אפשר לכתוב טטפת בלשה"ק או לומר בהדיא שיהיו ד' בתים.

מסופר (מעשה איש ח"ג עמ' צג) על מרן החזו"א זצ"ל, שבאו לפניו מלמדי דרדקי בשאלה כזו: כיצד נכנסו והשתרבבו תיבות לע"ז בתוה"ק בתיבת 'טוטפות'. השיבם החזו"א: "חלילה! לא השתרבבה שום שפה זרה בתורתנו, אלא להיפך - בעת בריאת העולם היה כל העולם שפה אחת ודברים אחדים והוא לשה"ק, בה ברא הקב"ה את העולם כולו, ובכוחה נתן תקומה וקיום לעולם, לא כן לשונות הגויים, שלא היה להם תקומה אלמלא לשון הקודש, לכן אחר עונש דור הפלגה, כשבבל ה' שפתם ולשונם וחילקם לשבעים לשון, נטע הקב"ה בכל לשון ולשון תיבה אחת של לשה"ק, בכדי שבכח מילה זו יהיה קיום ללשונותם, והוא ה'טט' שבכתפי וה'פת' שבאפריקי, שהם בעצם לשה"ק במקורם". [דבריו הקדושים יסודם בהררי קודש, ומופיעים בדרשות הר"י אבן שועיב פר' נח, של"ה 'כללי התלמיד' כלל פה קדוש, חיד"א בנחל קדומים בפרשתן].

אמנם, לכאורה גופא צריך לימוד: למה זכו האפריקאים והכתפיים לאותו שבח ויקר וקיבלו האותיות של תיבת טטפת בלשונם, וכי חסרים תיבות אחרות בלשון הקודש, לתת מהם למשפחות האדמה, יעלה בחלקם תיבות 'השחפת' ואת הקדחת' ודומיהם, אי נמי אחד מעשרת המכות וכדו', הרי שישים ריבוא אותיות לתורה. מה ראו על ככה ומה הגיע אליהם?

תירוץ על כך מצאנו ביסוד דברי רש"י להלן בפרשת עקב עה"פ (יא יח): "ושמתם את דברי אלה על לבבכם" אומר רש"י שהפסוק מזהירנו, שאף לאחר שתגלו ותלכו לגלות 'היו מצוינים במצוות והניחו תפילין ומזוזה', ע"כ. היינו שלא יעלה על לב האדם לומר איך נהיה מצוינים בגלות המר השורץ פיתויים וניסיונות, התשובה: התפילין, ע"י שנקיים מצוות תפילין ונקשר עצמינו לקב"ה בקשר חזק ומפולש, מובטח לן בזה שנהיה מצוינים גם בגלות.

ולפי זה י"ל שלכן נטע הקב"ה הטטפת דייקא בגלות בין העמים, בכדי שבזכות התפילין נצליח להיות מצוינים גם בין העמים, פירוש, לא האפריקאים הם אלו שזכו שמילות 'טטפת' יפלו בגורלם, כי אם ההיפך, מגודל חסדי השי"ת עמנו, לבל נמעד ונפול בגלותם, נטע הקב"ה את הטטפת אי שם באפריקי השחורה ובסין הרחוקה ובכתפי הלא נהורא, בכדי שבכוחה נהיה מצוינים גם שם.

וציונו להניח בראש

מסופר על הגר"א מוויילנא, כי בתקופת גלותו (מראשית שנות נשואיו עד לערך שנת תק"ח, קיבל על עצמו גלות) התאכסן באכסניה אשר

ומחמיר, האש הולכת וגדלה והנשימה מכבידה יותר ויותר. דלתות הטנק סגורות ומסוגרות ללא אפשרות לפורצן ולברוח. הייתה זאת שאלה של זמן עד שהטנק מתפוצץ ומכלה את תוכה כולה. "ניסיתי להיזכר בנוסח הווידי... אבל במקומו נזכרתי בדבריו של הרב, שאמר לי תדיר כי התורה והמצוות יושבים על לוח לבו של האדם, עד שיזכה בבוא הזמן להכניסם לתוך לבו פנימה. ואז נפתח ליבי.... צעקתי מתוך הלב: 'רבש"ע! אם אתה מוציא אותי מכאן, אני מבטיח לך שאני מכניס את הדברים עמוק אל תוך ליבי! עמוק מאוד!' ואז קרה הנס...

בשניות האחרונות של חיי נפער מעוצמת האש חור ענק בתחתית הטנק, מיד נשכבתי וזחלתי הימנו החוצה לאוויר העולם, לעולם החי. שם בתוך הטנק זכיתי להכניס את הדברים מעל לבבי לתוך לבבי - 'לבי ובשרי ירננו אל אל חי'".

הרי לן בזה הנוסח הנכון להנחת תפילין בראש - בתוכו פנימה, אם נקיימן ראשונה על הראש כדבעי, מתוך כוונה ומחשבה נכונה ומתוך פנימיות הלב, ולא ח"ו בחיצוניות גרידא כמצוות אנשים מלומדה, מובטח לן שסופן לקיימן בראש.

הראשית חכמה (שער הקדושה ו עז) כותב, שקדושת התפילין מזריח אור קדושה בתוך האדם המאיר את רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו בקדושה וטהרה, וכה גדול הוא האור שלהן, שאילולי חטא עץ הדעת היינו זוכים לתפילין של אור שכולו רוחני, אבל על ידי החטא התגשמו הגופים, ולא זכינו אלא לתפילין של עור, [ובאותה בחינה שאחז"ל (בראשית רבה ט ה) בתורתו של רבי מאיר מצאו כתיב כותנות אור בא', והיינו שרבי מאיר ממרום דרגתו זכה לתקן את חטא עץ הדעת, ועל כן זכה להפוך את 'כותנות עור' של אדם הראשון ל'כותנות אור' כלפני החטא].

"נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם", להחזיר עטרת אורה, ולחדש אורה כבראשונה, "אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו מהרה לאורו". אמן.

שפעמים פתוח ופעמים סגור ונעול. לכן מצווה לנו התורה"ק "והיו וגו' על לבבך" - ראשית יש לשים הדברים בראשונה על הלב, שיהא מונח שם כמשא וכאבן כבד, גם אם אין לו לב מבין כעת, ומשם קצרה הדרך לתוככי הלב, שבשעת הכושר כאשר יפתחו שערי לבבו, יפלו לתוכם פנימה.

ידוע הסיפור על אותו בחור, שהשתתף בקביעות בשיחותיו הנלהבות של המגיד הצדיק ר' שבתי יודלביץ זצ"ל, אך מוחו ולבו בל עמו, ומונחים היו באותה שעה במחוזות אחרים, ועיקר מעייניו נתונים היו רק לסיפורים ולמילתא דבדיחותא, שהיו שזורים בתוככי הדרשות.

עכ"ז עודדו ר' שבתי לבוא בתדירות להשתתף בדרשות, וביאר טעמו ונימוקו, כי במשך הזמן יזכה שיחלחלו הדברים ללבו פנימה ויהיו לתועלת גדולה עבורו. כסמך לדבריו הביא את דברי הרה"ק מקאצק על הפסוק הנ"ל דכתיב "על לבבך" ולא 'בתוך לבבך', כי סופם להיכנס מאליהם.

עברו שנים מספר, ובאחד מן הימים פגש רבי שבתי את אותו הבחור, אך 'פנים חדשות באו לכאן' כי קרן אור פניו באורה של תורה. התפעל רבי שבתי מאוד, ואמר לו: "פניך מעידות כי בן תורה אתה, איך נהפכת לאיש? אשרי לי שראיתך בכך". ענה לו אותו הבחור: "רבי, צדקת! נפתח לי הלב בתוך הטנק!".

לפליאת רבי שבתי הסביר לו הבחור, "לצערי נהפכתי להיות טנקיסט בצבא, סברתי שזו פסגת חיי, לצערי הטנק משך אותי יותר מדף גמרא. עד לאותו יום מלחמה, בו ישבתי בתוך הטנק כשכל סביבי שורק פצצות למכביר, ולפתע רעש מחריד אוזניים קורע עור התוף... פצצת פגז ישירה פגעה בטנק כשאני לכוד פנימה. לא שמעתי ולא ראיתי כלום, מלבד תימרות אש ועשן זעקות שבר ואסון.

"הרגשתי שאלה הן הדקות האחרונות של חיי, ה"י, העשן הולך

*** חדש - שיעורים בפרק כיצד מברכין במסגרת תוכנית בזכות התורה (שלוחה 27)**

*** שיעורים מקוצרים על הדף היומי**

*** דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום**

*** ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע**

*** סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות**

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

הם הדגישו בפניו שוב ושוב, שיזהר לא להיקלע לעיר החרדית בני ברק: "כי גרים בה אנשים מסוכנים ומשונים". אותו אדם לא היה מעלה על דעתו כלל להגיע לבני ברק, אולם מאחר ששמע עד כמה גרועים ומשונים האנשים שם, התמלא סקרנות וביקש לראות את הדברים במו עיניו...

על ההנהגה המיוחדת עם לומדי התורה, ועל מידת ההשתדלות במשנתם של גדולי ישראל

"ואתם הדבקים בד' אלקיכם" (דברים ד', ד')

שהנהגה כלפיך היא שונה- מרגע זה מתייחסים אליך כאל אדם עובד המתייגע לפרנסת ביתו, ואם כן, ברור, שכדי לכלכל את ביתך ואת ילדיך אין די בכמה שעות בלילה, אלא צריך להשקיע מאמצים הרבה יותר גדולים כדי להגיע אל הסכום המתבקש".

בהזדמנויות רבות היה מרן חוזר ואומר, כי ההנהגה השמימית עם בני התורה, משפיעה ברכה והצלחה בכספי המילגה של הכולל. אין ביכולתו של אף אחד להצביע בדיוק על האופן שבו ניתנת הברכה, אך ברור שהיא 'שומרת' על מכונת הכביסה שלא תתקלקל, מגינה על יתר המשכירים בבית שלא תארוץ להם תקלה, סוככת על בני הבית מפני מחלות... כל זאת כדי לחסוך מן האברך הוצאות מיותרות.

אמנם, חובה להדגיש כי תשובה זו התייחסה רק לאותו אברך, וברור שכל יהודי הנתקל בבעיה דומה בענייני פרנסתו, צריך לשאול שאלת רב. ישנם מצבים או תקופות בחיים, שבהם צריך האדם לצאת לעבוד, ובמקרה כזה, אם ינצל את שארית הזמן ללימוד, הרי שגם הוא יהיה זכאי לקבלת השכר שהובטח לעובדי ה', שהרי עשה לשם כך את כל המוטל עליו.

ביקור בעיר המוזרה שאנשיה משונים

האדם המאמין חי בשלווה. הוא יודע בידיעה ברורה ומוחלטת, ששום אדם אינו יכול להרוויח שקל יותר ממה שנגזר עליו, ולא יחסר לו אפילו שקל קטן ממה שנקבע לו משמים, גם אם הממשלה תכריז על גזרות כלכליות, וגם אם מס הכנסה יתנכלו לו, או בני עוולה ינסו

עמלי תורה, המשקיעים ראשם ורובם בתורת ה', זוכים להנהגה מיוחדת בענייני פרנסתם. מפורסמת הבטחתו של הרמב"ם: "כל איש ואיש מכל באי העולם, אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו, להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו לדעת את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלוקים, ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים אשר ביקשו בני האדם- הרי זה נתקדש קודש קודשים, ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים, ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו..."

הפסוק: "נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב" (תהילים לז, כה) מתגשם לנגד עינינו. פעמים רבות- אברכים, שבדרך הטבע לא היו מסוגלים לפרנס גם משפחה קטנה, ועל אחת כמה וכמה משפחה מרובת ילדים, שהוצאותיה מסתכמות בסכומים גבוהים, מתקדמים בחייהם שלב אחרי שלב באורח פלאי, ואף זוכים להשיא את צאצאיהם!

רבי יצחק דוד גרוסברד שליט"א, סיפר במהלך שיעורו בדף היומי, אודות אברך שניגש אל מרן הרב שך זצ"ל וסיפר לו כי הדחקות שבביתו הובילה אותו להחלטה לצאת לעבודה בשעות הלילה. במשך כל שעות היום הוא מתכוון להמשיך וללמוד כרגיל, ורק בלילה ישלח ידו בעיסוק פלוני שיכניס לו משכורת נאה ומכובדת.

שמע מרן את התוכנית המתקדמת במוחו, ויעץ לו שלא לעשות זאת. חלפה תקופה מסויימת, הלחץ הכלכלי עשה את שלו, והאברך מימש את תכניתו בניגוד לעצת רבו.

כעבור חודשים ספורים שבהם נכנסה המשכורת החדשה לחשבון הבנק שלו, הוא חזר אל ראש הישיבה וביקש לספר לו דברים כהווייתם - הכנסותיו גדלו בהרבה, אך כשהוא עושה את המאזן החודשי שלו, עולה בידו נתון מדהים: כשהיה שקוע בתורה בכל שעות היממה, נותר לו יותר כסף בכיס, ואילו כיום, כשהוא עובד ומשתכר היטב, כמעט ואין בכיסו פרוטה לפרטה!

אמר לו מרן הרב שך: "הדבר פשוט כביעתא בכותחא. לאברך השקוע בלימוד אשר תורתו ואומנותו, יש הנהגה מיוחדת בשמים. מתייחסים אליו בצורה אחרת משאר בני האדם. הקב"ה הבטיח לפרנס את לומדי התורה ולשאת בעול כלכלתם, והרי דרכים רבות יש לו על מנת להחיל ברכה על המילגה המצומצמת שמקבל האברך בכולל. "כשביקשת אתה לצאת ממסגרת הלימוד ולהתחיל לעבוד, הרי

לעשוק אותם...

מלבדו יתברך אין עוד שום כוח בעולם, ואין סיבה לדאגה.

מעשה אמיתי, מובא בספר 'אמונה שלימה':

איש עסקים אמיד הגיע מחו"ל לביקור בארץ. ידידיו בארץ ישראל קיבלו את פניו בכבוד גדול, והמליצו בפניו על המלונות היוקרתיים ביותר בארץ, ועל נופים יפים שכדאי לו לחזות בהם. עם זאת, הם הדגישו בפניו שוב ושוב, שיהיה לא להיקלע לעיר החרדית בני ברק "כי גרים בה אנשים מסוכנים ומשונים, שכאשר יראו אדם כמון, יעשו הכל כדי להוציא ממך כספים לצורך מטרותיהם".

אותו אדם לא היה מעלה על דעתו כלל להגיע לבני ברק, אולם מאחר ששמע עד כמה גרועים ומשונים האנשים שם, התמלא סקרנות וביקש לראות את הדברים במו עיניו. ביומו האחרון בארץ יצא לרחוב, ועצר מונית. "קח אותי, בבקשה, לעיר בני ברק", הוא הורה לנהג.

"לאיזה רחוב בבני ברק?"

"לא משנה איזה רחוב", ענה איש העסקים, "אני לא מכיר שום רחוב בעיר ההיא, רק רוצה לראות מה קורה שם..."

נהג המונית התפלא על הבקשה המוזרה, אבל אין לו שום בעיה לנסוע גם בלי יעד, כל עוד הוא מקבל את כספו. בורא העולם הוביל את הנהג לרחוב 'חבקוק', על אף שלא היתה שום סיבה נראית לעין להגיע דווקא לרחוב ההוא, שאינו רחוב ראשי כלל. המונית עצרה סמוך לאחד מתלמודי התורה של חסידות ידועה.

איש העסקים שילם לנהג, הודה לו, ויצא לחקור את העיר המוזרה שתושביה משונים. הוא הביט לכל עבר, וראה אנשים עם זקנים ופאות, חובשים כובעים ולובשים חליפות. חלק מהחליפות היו באמת קצת משונות לדעתו. הוא לא היה ביישן גדול, והוא החליט להיכנס לאחד מהמבנים ברחוב, שנראה כבית ספר. 'מעניין איך נראית כיתת לימודים בבני ברק', הוא אמר לעצמו, ובלי הרבה היסוסים דפק על אחת הדלתות, הכניס ראשו, ושאל במבטאו המודגש: "אפשר להיכנס, בבקשה?"

ראשיהם של כל הילדים הופנו מיידית לעבר האורח המוזר, והרב'ה - מופתע מביקור בלתי צפוי זה - חיך ואמר: "בשמחה". הביאו לו כסא קטן שלא ממש הלם את מידותיו, והוא התישב בסוף הכיתה.

הרבי שהיה באמצע השיעור, לא ידע מיהו האורח המצוחצח, ומה עליו לעשות בנסיבות המשוונות הללו. הוא פנה אל הילדים, ואמר להם: "ילדים יקרים! בואו נשיר שיר לכבוד האורח המיוחד שבה אלינו!".

הרבי והתלמידים החלו לשיר את הניגון "שלום עליכם", הנשמע בכל בתי ישראל בלילות שבת. הרבי - כך נראה - אהב לשיר, והוא עצם את עיניו, ושר יחד עם ילדי הכיתה בדבקות ובהתלהבות.

לאחר שסיימו לשיר, פקח הרבי את עיניו, כדי להביט באורח, אך לתדהמתו האורח נעלם מהכיתה.

הרבי חשש, שמא לא נהג כראוי, בהחליטו לשיר פתאום זמר של שבת בעיצומו של שיעור. הוא פתח את דלת הכיתה, ויצא לחפש את האורח הבלתי קרוא. למרבה המבוכה, הוא מצא את האורח עומד בפינת הפרוזדור ובוכה בדמעות שליש.

"מה קרה? האם פגענו בך באופן כלשהו, שלא בכוונה?". איש העסקים ניסה לעצור את שטף הבכי. "קשה לי להסביר את פשר ההרגשה שלי, אבל גרמתם לי התרגשות גדולה בשירה שלכם, במראה הילדים הזכים והטהורים האלה. איפה עוד תמצא כיום טוהר כזה?!" הוא ניגב דמעות אחרונות, והוסיף בהדגשה: "סיפרו לי, שבני ברק היא מקום של אנשים מוזרים שמנסים לסחוט כסף, אבל שכחו לספר על הטוהר והקדושה שיש כאן. דע לך, שביקרתי בהרבה מקומות בעולם, ורבים ביקשו את תרומתי וניסו להרשים אותי במוסדות שלהם, אל טהרה ויופי כמו שיש פה, מעולם לא ראיתי".

הוא הוציא מכיסו פנקס צ'קים, ורשם תרומה של שמונה עשרה אלף דולר לפקודת התלמוד תורה, באמרו: "זו רק ההתחלה, עוד אחזור לבקר כאן, ובעוד מקומות בעיר המיוחדת הזו".

אנשי התלמוד תורה עמדו נדהמים. רק ימים ספורים לפני כן נערכה אספת חרום, מאחר שהמצב הכלכלי של הת"ת הורע בעקבות הגזרות הכלכליות. המצוקה היתה קשה, ולא היה כל פתח תקווה נראה לעין...

לבורא העולם לא חסרות דרכים כיצד לפרנס את האדם, ורבים שלוחים למקום. כל אשר נותר הוא רק לבטוח בה', ולהאמין שהוא הזן והוא המפרנס היחיד.

הבוטח פרנסתו מזומנת לו ללא טרחה

מידת ההשתדלות שנדרש האדם לעשות, היא בהתאם למידת הביטחון שלו - ככל שאדם יבטח יותר, כך תידרש ממנו פחות השתדלות.

הרה"ק ר' מרדכי מלעכוויטש זי"ע, סיפר אודות יהודי כפרי פשוט, שהתפרנס ממכירת תוצרת חקלאית של בעלי האחוזה בסביבה. מידי בוקר היה משכים קום, נוסע מאחוזה לאחוזה ורוכש את מיטב התוצרת של בעליה. לאחר שהעמיס את כל הסחורה על עגלתו, הסייע אותה לשוק ומכר אותה לכפריים. במשך שנים נמשך ההסדר הזה, וכל הצדדים היו מרוצים - בעלי האחוזה שהרוויחו יפה, הלקוחות הכפריים שקיבלו סחורה טובה במחיר סביר, ומיודענו היהודי שהרוויח כמה פרוטות על התיווך ביניהם.

בשבת אחת הגיע לכפר מגיד מישרים ודרש בענייני ביטחון. "בוטח אמיתי בה' תגיע לו פרנסתו ללא צורך בהשתדלות מיוחדת!" - קרא המגיד בהתלהבות, והכפרי שתה בצמא את דבריו. בשובו לביתו הפך בדברים והרהר לעצמו: האם לא חבל על כל הטרחה המיותרת שלי מידי יום ביומו? אני משרך את רגלי בשלגים ובבוץ, ובקיץ תחת השמש הקופחת... למה לא אקבל על עצמי להתחזק באמונה ובביטחון, ולהאמין בה' שהוא יזון אותי, וכל פרנסתי רק מאיתו, ויותר לא אצטרך לנדוד לצרכי פרנסה, אלא משמים יזמנו לי את כל צרכי? וממחשבה למעשה: בבוקר יום ראשון הופתעה זוגתו לראותו יושב בבית וקורא פרקי תהילים בנעימה, ולאחר מכן פונה ללמוד גמרא. חקרה ודרשה, וכשהבינה שאין מדובר רק ביום מנוחה אחד, אלא בעלה התחיל כאן מהלך חדש, אחזה אותה בהלה גדולה - מאין יהיה בבית לחם לפי הטף? וכי גמרא ותהילים הם עסק שאפשר להתפרנס ממנו?

הגאון הצדיק רבי חיים ברים זצ"ל מספר, כי פעם פגש את מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל', שב מתפילה בכותל המערבי, ורוחו טובה עליו. הוא שיער כי זו שעת הכושר, ולכן שאל אותו - "על מה הרב התפלל בכותל?"

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א על כח התפילה

”וְאַתְּחַנֵּן אֶל ד'” (דברים ג', כ"ג)

הקשה של בנה.

ה'חפץ חיים' שאלה: "האם בנך מסוגל להבטיח כי כל ימיו ירביץ תורה?"

"לא!", השיבה הרבנית, "ולא משום שהוא אינו רוצה, אלא כי מצבו קשה, והינו שוכב בבית החולים מחוסר הכרה, מבלי יכולת לדבר..." שבה והתייפחה.

הרהר מעט ה'חפץ חיים', ושאל: "האם את מסוגלת להבטיח שתשתדלי על דבר זה?"

"ודאי!" השיבה הרבנית בעידוד. "אני מצידי מבטיחה לעשות ככל יכולתי, שבני יוכל להרביץ תורה כל ימיו בפניות הדעת..."

מיד כששמע ה'חפץ חיים' את תגובתה, קם ממקומו, צעד לאחור מפינות החדר והחל להתפלל בלהט. בסוף תפילתו הנרגשת אמר כך: "הלא זכות התורה של זקנו, אבי אמו, רבי אליעזר יעקב חוואס, היא רבה מאד. כל עולם הישיבות בליטא חבים לו הכרת הטוב עצומה. בשלו הוקמו ישיבות רבות, התרבו לומדי תורה רבים. אנא אחוז בכסא הכבוד ואל תרף לבקש ולהתחנן לרפואתו השלימה של נכדך אברהם בן פסא לאה, הזקוק לרחמי שמים..."

לא עברו כי עם שעות בודדות, וכבר התקבלו דרישות שלום טובות מבית החולים. לפליאת הרופאים יצא החולה מכלל סכנה, קם ממיטתו והבריא מחוליו.

כשסיים רבי אברהם חיים לספר מעשה נורא זה, הפטיר בהתרגשות: "עד היום אני זוכה להרביץ תורה, בזכות אותה תפילה נרגשת של החפץ חיים!"

פרשתנו מתחילה בנושא חשוב ביותר, האמור ללוות את האדם בכל רגעיו ועיתותיו בימי חייו - נושא התפילה. חובה עלינו להעמיק היטב בנושא זה, אודותיו קבעו חז"ל כי הוא מן הדברים העומדים ברומז של עולם, אך בני אדם מזלזלים בהם (ברכות ו, ב).

התורה מתארת כאן את תפילתו של משה רבינו, שהתחנן לפני בורא עולם שימחל על חטאו במי מריבה, ויעניק לו את הזכיה להיכנס לארץ ישראל. ידועה דרשת חז"ל (דברים רבה, פרשת וזאת הברכה יא, י) כי משה רבינו התפלל על כך חמש מאות וחמש עשרה פעמים כמנין 'וְאַתְּחַנֵּן'. משה לא אומר נואש, הוא מתפלל על כך שוב ושוב ממעמקי לבו, עד שהקדוש ברוך הוא אומר לו: "רַב לָךְ! אֵל תֹּסֶף דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בְּדַבְּרִי הָאֵהָ" (דברים ג, כו).

חכמים כותבים (מדרש רבה כאן), כי אם משה היה מתפלל עוד תפילה אחת, הקדוש ברוך הוא היה מתרצה לו ומכניסו לארץ, משום שתפילה אמיתית היא כח המסוגל לשבור כל מחיצה אפשרית. הקדוש ברוך הוא לא רצה שמשה יכנס, מטעמים נסתרים, לכן ביקש ממנו לחדול מלהתפלל.

נציין, כי הגאון הקדוש המקובל רבי נתן נטע שפירא זצ"ל, בעל ה'מגלה עמוקות', כתב ספר שלם על פרשת ואתחנן, ובו כתב מאתיים חמישים ושניים הסברים כמנין 'רב לך' על תפילת משה רבינו. הרוצה להרחיב מושגיו יעיין בספר הנזכר. אך אנו ננסה לקרב את יסוד הדבר אל ליבנו, ולהרחיב בנקודות אשר ניתן ללמוד מהן על ענין התפילה למעשה.

...את המעשה שמעתי מפי יהודי תלמיד חכם, ששמע בעצמו מפי בעל המעשה:

הגאון רבי אברהם חיים טרופ זצ"ל, הרביץ תורה והעמיד תלמידים עשרות בשנים. עוד משנות צעירותו מילא את מקומו של אביו בראשות ישיבת ראדין, עד פרוץ מלחמת העולם השנייה, ולאחר שהיגר לאמריקה שימש כראש ישיבות 'חפץ חיים' ו'קרלין סטולין' בארצות הברית, עד לפטירתו בשנת תשל"ט.

בצעירותו חלה הגאון רבי אברהם חיים טרופ זצ"ל במגיפת הטיפוס. מצבו הלך והחמיר מיום ליום, והרופאים טענו כי קצרה ידם מלהושיע. אמו הצדקנית מרת פסיה מרים ע"ה, נחפזה לנסוע למעונו של ה'חפץ חיים', והתאוננה לפניו בדמעות על מצב בריאותו

גדולי ישראל וצדיקי הדורות, שידעו את ערך התפילה, מעלתה וכוחה, לא זזו בלעדיה. הם ראו בה חזות הכל, ובכל פרט בחייהם השתמשו בה.

מה עשה רבי איסר זלמן מלצר בדרכו לשיעור?

אמרה חריפה אמר פעם הגאון הצדיק רבי אליהו לופיאן זצ"ל, בעל ה'לב אליהו'. רבי אליהו הביא את דברי הגמרא במסכת ראש השנה (יח, א): "רבי מאיר אומר, שניים שעלו למיטה וחוללין שווה, וכן שניים שעלו לגרדום לידון ודין שווה, זה ירד וזה לא ירד, זה ניצל וזה לא ניצל. מפני מה זה ירד וזה לא ירד? זה ניצל וזה לא ניצל? זה התפלל ונענה, וזה התפלל ולא נענה. מפני מה זה נענה וזה לא נענה? זה שהתפלל תפילה שלימה - נענה, וזה שלא התפלל תפילה שלימה - לא נענה". מה הכוונה 'תפילה שלימה'? מפרש רש"י במילה אחת: "נתכוון". שאל רבי אליהו, מנין לו לרבי מאיר כי ההוא שניצל ונתרפא היה זה בזכות שכיוון בתפילתו? אולי מלכתחילה לא נזגר עליו גזר דין של מיתה ולכן ניצל?

"רואים מכאן", אמר רבי אליהו הרגש נורא, "כי בהכרח ודאי לשניהם היה את אותו גזר דין, וזה ניצל רק משום שהתפלל תפילה שלימה, וזה לא ניצל רק משום שלא התפלל תפילה שלימה! כי זהו כח התפילה בכוונה! תפילה בכוונה בכוחה להפך עולמות ולבקוע רקיעים כפשוטו, ואף לשנות גזר דין. כי אין דבר העומד בפני התפילה!

הגאון הצדיק רבי חיים ברים זצ"ל מספר, כי פעם פגש את מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל', שב מתפילה בכותל המערבי, ורוחו טובה עליו. הוא שיער כי זו שעת הכושר, ולכן שאל אותו - "על מה הרב התפלל בכותל?", ורבי יחזקאל השיב לו כך בפשטות ובכנות:

"אמרתי לקדוש ברוך הוא: 'רבונו של עולם! תשלח כבר את המשיח. ומדוע אני צריך את המשיח? מה השייכות שלי עם משיח? כי רצוני ללמוד עימו תורה, שהרי הוא לומד תורה היישר ממך יתברך, בלי אמצעים. אולם בינתיים עד שתשלח לנו את המשיח אבקש ממך - רבונו של עולם, אנא! תלמד איתי אתה תורה! תאיר את עיני במאור תורתך הקדושה!"

שמעתי מעשה נפלא מהרב החסיד הישיש רבי מרדכי פרוכטר שליט"א, מחשובי חסידי ויז'ניץ בירושלים, אותו שמע בשעתו מפי הגאון הצדיק רבי נטע פריינד זצ"ל, אודות רבו, מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, ראש ישיבת 'עץ חיים' ובעל 'אבן האזל'.

רבי נטע התלווה פעם לרבי איסר זלמן בדרכו למסור שיעור בישיבת 'עץ חיים'. באמצע הדרך, לפתע ריצדו במוחו של רבי איסר זלמן דברי הירושלמי במקום פלוני, הסותרים לכאורה את מהלך הדברים שהתכוון להרצות בשיעור הקרוב.

ראש הישיבה לא המתין אף רגע. הוא נכנס לבית הכנסת הסמוך, נעמד בפינה ושפתותיו רחשו מילות תפילה נרגשות: "אנא, טאטע! באשעפער! זכני שלא תצא תקלה מתחת ידי, ושלא אטעה בדבר הלכה..."

מה השייכות שלי עם משיח? כי רצוני ללמוד עימו תורה, שהרי הוא לומד תורה היישר ממך יתברך, בלי אמצעים. אולם בינתיים עד שתשלח לנו את המשיח אבקש ממך - רבונו של עולם, אנא! תלמד איתי אתה תורה!

לאחר דקות אחדות סיים רבי איסר זלמן את תפילתו. ליבו התמלא שמחה ופניו קרנו מאושר. לפתע הבזיק במוחו רעיון ליישב את הדברים, וכעת היה נראה לו כי דברי הירושלמי לא רק שאינם סותרים למהלך הדברים אותם יאמר בשיעור, אלא אף מסייעים לו, ומתיישבים בטוב טעם ודעת כמין חומר.

רבי נטע היה מופתע מאוד, ולא הסתיר את התפעלותו מרבו, ורבי איסר זלמן הגיב לו בפשטות: "הרי הרבה פעמים קורה לי דבר כזה!"...

זה הזכיר לי מעשה אחר ששמעתי לא מזמן, אודות אחד המלמדים החשובים בתלמוד תורה 'קמניץ' בירושלים, הרב הצדיק רבי לייב קורלנסקי זצ"ל.

רבי לייב היה דמות אצילה ומיוחדת, ירא שמים מרבים וצדיק בדרכיו. בצעירותו, היה רגיל ללמוד בכיתה של שלושים ילדים, ואילו בשנותיו המאוחרות, כשהתרחבו כותלי תלמוד-התורה, לימד רבי לייב כיתות גדולות, לפעמים גם של שישים ושבעים ילדים.

"האם לא קשה לכם להטיל משמעת בכיתה כה גדולה?" נשאל פעם רבי לייב, והוא השיב בפשטות ובכנות בשלילה. כשהוא מטעים ואומר:

"הנה בכל יום כאשר אני מגיע לכיתה, שפתי מרחשות תפילה חרישית מעומק הלב שאצליח היום בכיתי. שלתלמידים תהיה 'דרך ארץ' כלפי. שאצליח לטעת בהם אהבת תורה ויראת שמים אמיתית. ברוך השם, תפילתי נשמעת. לכן אין זה משנה כלל אם בכיתה ישנם שלושים ילדים או שבעים, הרי בכל מקרה כל ההשפעה שלי עליהם היא בכח התפילה!"...

כך שפכו יראים ושלמים את צקון לחשם לפני בורא עולם, בהשתפכות הנפש, בהתרפקות, כדבר איש אל רעהו. תפילות מן הסוג הזה - נענות.

אלו בחורים לא קיבלו כיבודים ועליות ב'קלם'?

אחד התנאים היסודיים לקבלת התפילות ברחמים וברצון לפני שומע תפילה, הוא להחשיב את התפילה וליקרה.

בקלם מי שהגיע מאוחר לתפילה - הרי זה כאילו לא בא כלל...

כשרבי אהרן קוטלר איים לסגור את ישיבת לייקווד

ידידי הרב הגאון רבי יצחק רוזנגרטן שליט"א, מתלמידיו הקרובים של מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, סיפר לי כי בבחרותו בישיבת פוניבז', הוא ישב בהיכל בשעת התפילה מול מקומו של המשגיח, הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל.

יום אחד הוא איחר לקום והפסיד את המנין בישיבה, ולכן נאלץ להתפלל בשטיבלאך בקרבת מקום. למחרת לאחר התפילה, קרא לו המשגיח ושאל אותו: "מדוע לא באת אמש לתפילה?" "כי קמתי מאוחר", השיב התלמיד בהיסוס. "אמור לי", שאל המשגיח, "היכן מתגוררים הורייך?" - "בשווייץ", ענה רבי יצחק.

"נו", אמר המשגיח בנימה תובעת, "להגיע משווייץ הרחוקה ללמוד בארץ ישראל! כזה מאמץ גדול עשית - ולא לקום לתפילה בזמן? אינך יכול להתאמץ עוד קצת, ולבוא לתפילה בזמן?"...

"מאז אותה תוכחה", סיים רבי יצחק את סיפורו, "לא הייתי מסוגל יותר להחסיר אפילו לא תפילה אחת..."

הכבוד והחשיבות לתפילה צריכים להיות בכל מהלך התפילה ובצורתה. ניתן לראות, לצערנו, יהודים רבים שלא מייקרים כראוי את המעמד המרומם בו הם נמצאים.

הגמרא במסכת תענית (ח, א) אומרת: "אין תפילתו של אדם נשמעת אלא אם כן משים נפשו בכפו". רש"י מבאר כי 'נפשו' הכוונה 'רצונו'. ביאור דברי הגמרא הוא, כי עלינו לשלוט בצורה מוחלטת ברצונותינו, ולשעבדם שלא יטרידו אותנו בעת התפילה.

כך גם מצינו במדרש תנחומא (כי תבא, א): "הקדוש ברוך הוא מזהיר את ישראל ואומר להם: בשעה שאתם מתפללים לפני, לא יהיו לכם שני לבבות, אחד לפני הקדוש ברוך הוא ואחד לדברים אחרים".

ראיתי אמרה נוקבת, שהיה רגיל לחזור ולומר אותה המקובל הגאון הצדיק רבי יהושע אשר זעליג מרגליות זצ"ל: "מעולם לא נעשה איש למדן מלימוד באמצע התפילה, ומעולם לא נעשה איש עשיר מלברוח באמצע התפילה!"...

שעת התפילה אמורה להיות קודש להשם. דביקות במטרה, לכוון כוונת המילים, ולהתבונן במשמעות התפילה.

המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א רגיל לעורר רבות על צורת התפילה. "אם לא מגיעים בזמן", משנן המשגיח לתלמידיו, "הרי שכל התפילה נעשית בחטף ובחוסר ריכוז. צריך להקפיד להתפלל כמו שראוי להתפלל, והס מלהזכיר להימנע מדיבור בזמן התפילה או קריאת התורה".

"אין לנו השגה כמה כח עליון טמון בזה!", חוזר רבי דן ומעורר השכם וערב. "כמה זוכה האדם להאדיר כבוד שמים על ידי התפילה. חז"ל אומרים, שאם חס ושלוש מדברים בזמן התפילה - גורמים לבזיון המלך. אנו מקבלים את כל הדברים בתור הלכות 'פשוטות' לכאורה, ולא מתעמקים בהן; אך משמעות השיחה במהלך התפילה היא נוראה ואימה!"

(מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא')

בספר 'סדר היום' (סדר תפילת ערבית) כתב, כי לפי רמת הערך שמעריך האדם את תפילותיו, כך נחשבת תפילתו אצל הקדוש ברוך הוא. זה לשונו: "...אם הוא מואס בתפילותיו לומר אותם פעם אחר פעם, גם הקדוש ברוך הוא ימאס בהם ולא יפיק רצונו למלאות לו שאלתו, להכין לו בבוקר ובערב ובצהרים", חלילה וחס.

רבנו יונה בספר 'היראה' כותב, כי היה ראוי לו לאדם להתלבש בבגדי שבת מיוחדים בכל פעם שניגש להתפלל לפני הקדוש ברוך הוא, בדיוק כפי שמחליף בגדיו ומלבושיו בבואו לפני מלך בשר ודם. על אף שאמנם איננו לובשים בגדי שבת בכל תפילה ותפילה, אולם לכל הפחות מוטלת עלינו החובה לעשות ככל שביכולתנו כדי להראות כמה יקרה ומכובדת היא מצוות התפילה בעינינו, ולא להתייחס אליה כמצוות אנשים מלומדה, וכטורח שעלינו לעשות "פעם אחר פעם".

הדרך הטובה ביותר לכך היא, להגיע לתפילה בזמן, ולא לצאת לפני סיומה. אם יהודי לא מכבד חלילה את התפילה, ולא נוהג כפי שצריך לנהוג, הרי הוא פוגע חלילה במלכות שמים, והיאך תקובל תפילתו.

התבטאות חריפה בענין זה, שמעתי פעם בשם הגאון הצדיק רבי נתן מאיר ויכטפויגל זצ"ל, משגיח ישיבת לייקווד, מפי תלמידו הגאון הצדיק רבי ראובן הכסטר שליט"א, משגיח ישיבת מיר ברכפלד: "מתפלא אני על אלו הבאים להתפלל בבית הכנסת באיחור", אמר המשגיח מלייקווד. "כיצד הם אינם מתביישים? הרי הם מכריזים על עצמם קבל עם ועדה: עצלנים אנחנו!"...

אני מכיר יהודי מבוגר מירושלים, שזכה לבנים גדולי תורה ותלמידים חכמים מובהקים. פעם הזדמן לי לשואלו מה סיבת זכייתו בכאלו ילדים, והוא השיב לי כך: "אינני סבור כי יש לי זכויות מיוחדות, שבשלן זכיתי ל'בניך כשתילי זיתים'. אבל אם זה כן בזכותי, שמא זה בגלל זכות אחת מיוחדת שיש לי, מחמת עניין עליו אני מקפיד מאוד כל הימים: איני ניגש לתפילה אלא רק אם רבע שעה לפניא אני כבר מוכן עם טלית ותפילין. אם קורה שאני מאחר בהכנה, הרי שאני ממתין למנין הבא, כדי שלא להגיע לתפילה בלי הכנה..."

הרב הצדיק הישיש רבי חנא קלצקי זצ"ל מהעיר לייקווד, שהיה מוותיקי תלמידי ישיבת ראדין, סיפר לי, כי בצעירותו היה לו ידיד קרוב שהלך ללמוד בתלמוד תורה בקלם. אותו חבר הבחין כי במשך תקופה ארוכה הוא לא כובד בעליה לתורה, אף לא פעם אחת. לבסוף, גמר החבר אומר לברר את פשר העניין, והוא פנה אל הממונה על העליות ושאל אותו על כך - מדוע נגרע חלקו?

שמע הממונה וענה לו בפשטות: "כאן ב'תלמוד תורה' קיימת תקנה, כי מי שנכנס לתפילה לאחר הדפיקה על הבימה המציינת כי התחילו פסוקי דמורה - הרי זה כאילו לא התפלל כאן! זוהי תקנה שנתקנה על ידי מייסדי הגדולים של הבית הגדול והקדוש הזה. אתה ככל הנראה רגיל להגיע מעט באיחור, ואי אפשר להעלות לתורה מי שאינו מתפלל כאן..."

הבחור שמע וקיבל, אך החליט לעקוב אם אכן כך הוא, וראה שאכן כן: מעולם לא מכבדים בעליה לתורה, בחזנות או בשאר כיבודים, מי שאיחר לתפילה אחר "מזמור שיר"!

הריקודים נערכו בג בניין בית הכנסת, ולפתע פתאום, עקב הריקודים הסוערים וריבוי הקהל, מכסה פלסטיק שכיסה על בור צנרת בעומק 5 מטרים קרס והתפרק, ובדיוק ברגע הקריטי הזה עמד עליו בנו של הרב שפירא, והילד צנח פנימה, היישר אל קרקעית הבור הצר והעמוק...

הלכה פסוקה היא בשולחן ערוך אורח חיים סימן נ"א סעיף ט'
כי יש לומר את 'מזמור לתודה' בנגינה

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

"ובְּכֹל מְאֻדָּה" (דברים ו', ה')

בין שלל הדברים העוברים על כל יהודי בימי חייו, יש לא מעט אתגרים מורכבים, בעיות קשות, התמודדויות לא נעימות. לא תמיד החיים מתנהלים כטיול במשעול ורדרד כשבצידי הדרך פורחות שושנים, לפעמים החיים מתמלאים קוצים ורדרדים, בעיות מכל הסוגים. יש מאיתנו המצפים לשמחה המבוששת מלבוא, יש המתקשים להתמודד מול בן שלא צועד בדיוק בדרך שהתוו לו, בבתי החולים נוכל לראות יהודים לא מעטים, וגם תלאות הפרנסה אינן קלות...

לרוב ככל ההתמודדויות האלו, אנו מתייחסים כגזירות גורל, אתגרים ונסיגות שבורא עולם מניח בפני כל יהודי, והוא נדרש להתמודד עימם כמיטב יכולתו. חלקנו עושים זאת יותר טוב, אחרים באופן פחות טוב. הצד השווה שבכולם - שהיו רוצים למצוא איזו נוסחה שתפתור את הבעיה מהשורש, תרכך את המורכבות, תוציא את העוקץ מהקושי, תוביל לחיי רוגע ושלווה...

כדי למצוא את הנוסחה הזו, כדי לפצח את הסוד מהו הדבר שיכול למנוע את ההתמודדויות הללו, ראשית יש להבין למה הן קורות, למה באמת מדרכו של עולם אנשים מתמודדים עם קשיים, מדוע כמעט כל יהודי יכול לספר לך על בעיה שמעיקה עליו, למה באמת הקדוש ברוך הוא טבע בטבע הבריאה שיהודים יהיו להם קשיים. מה המטרה של הקשיים הללו, לאן הם מובילים?!

כדי לפצח את הסוד הזה, הבה נביט באחד הקשיים הראשונים ביותר שעמדו בפנינו כעם, והוא הדרך המטלטלת שעברנו במשך 40 שנה במדבר, בין הרים וגאות, על אדמה צחיחה וארץ שוממה, בדרכנו לארץ המובטחת. לולא חטאו ישראל בחטא המרגלים, יכולים היו להגיע לארץ ישראל תוך מספר ימים, אולם בשל חטאם - נאלצו להסתובב במדבר 40 שנה.

רגע, באמת? היתכן לומר שבני ישראל היו מגיעים לארץ המובטחת תוך מספר ימים? והלא אמרו רבותינו 'ארץ ישראל נקנית בייסורים' - אז איך ניתן להעלות על הדעת כניסה לארץ במהירות הבזק? קושיא זו מקשה הרה"ק בעל ה'שפת אמת' זי"ע, והוא משיב

בגילוי מהדהד: בני ישראל יצאו אל המדבר, ולפתע נתקלו בקושי, בהתמודדות. חוסר במים ובמזון, הדלפה על המצב הרעוע בארץ ישראל, קשיים של החיים. לו היו מודים על הקושי - היו הופכים לזכאים להיכנס לארץ ישראל. אם היו מקבלים את הקושי באהבה - היה מספיק קושי של מספר ימים כדי לזכותם להיכנס לארץ!

אלא שהם בחרו להתלונן, דחו מעליהם את הקושי, לא הודו עליו. לפיכך, לא נותרה ברירה, כביכול, אלא לייסר אותם 40 במדבר, עד שיחששו את הקושי, את הנסיון, את ההתמודדות, ולא ידחו אותם מעליהם. רק אז הפכו ראויים להיכנס לארץ ישראל!

כלומר: לקושי יש מטרה, לנסיון יש ייעוד, לגרום לאדם להרים עיניים השמימה, להודות על הקושי, להודות על האתגר, להודות על הנסיון, להודות על ההתמודדות. זו עבודת החיים של כולנו, להודות על הקשיים שלנו, לשאת עיניים מודות השמימה, לשמוע, להכיל, לקבל ולומר תודה על כל קושי בו אנו נתקלים!

אם נוהגים כך - באותו רגע הקושי מוביל למטרה שלו, וממילא אין בו עוד צורך, והוא נפתר מאליה. אם יודעים להודות על משהו שנראה רע, אם יודעים לזכך את המבט ולומר תודה ושבח לבורא על קושי ונסיון - באותו רגע נפתחים שערי שמים להקל את הקושי, לפתור את הבעיה. כי המטרה הושגה. הבעיה היא, שלא תמיד יש לנו את התבונה והשכל להודות על הקושי, ואז, לא עלינו, נאלצים משמים להגדיל את הקשיים, להגדיל נסיונות, עד שהיהודי יודה לאלוקיו!

והעמוק...

אימה וחרדה השתררו באחת, הריקודים הופסקו מיד, הלב של הקהל כולו צנח בבעתה. ילד כה קטן, בור כה עמוק, פחד פחדים, מי יודע מה עלה בגורלו. כוחות ההצלה חשו למקום, כוחות כיבוי אש הוזנקו אף הם, בכדי לחלץ את הילד מהבור. דקות ארוכות של מתח ודאגה חלפו עד שראו את הילד יוצא מהבור, קשור לאלונקה, גופו מקובע, פניו חיוורות, והוא לא מוציא הגה מהפה...

בסירנות מחרישות אוזניים, חש האמבולנס לכיוון בית החולים. לכל אורך הדרך, פעל הצוות שבאמבולנס להנשים את הילד, שסכנה מוחשית נשקפה לחייו. לפתע הוא החל ממלמל הברות לא ברורות, והפראמדיק עודד את האם ששהתה עם הילד לשוחח עם בנה, כי מי יודע אולי זו שיחת פרידה אחרונה ממנו, בטרם יעצום עיניו לנצח חלילה...

האם נשברה, דבריו של הפראמדיק כמו איששו את התחושה המחרידה שלה. היטב הבינה כי המצב לא פשוט, קשה לגוף לשרוד נפילה כזו, ועוד השתהות עד לחילוץ. לא בחינם מתקשה הילד לדבר דברים ברורים, מי יודע אם יצליח לשרוד, ומי יודע באיזו צורה - הרי לא ניתן לאמוד את הפגיעה בו!

כשהגיעו לשערי בית החולים, הצוות כבר היה ערוך לקבלם. חיש מהר הוכנס הילד להנשמה במיכשור קבוע, ומשם לבדיקות מקיפות - בכדי לבחון את רמת הפגיעה שלו. הצוות הרפואי התרוצץ סביבו במשך כמה שעות ארוכות, בודק אותו מכל כיוון, בוחן את הפגיעות בגופו, מנסה לקבוע את מצבו הרפואי לאשורו, כשכל העת ההורים ניצבים מחוץ לחדר, ממתנים בחרדה לשמוע מה התוצאות, ופיהם ממלמל פרקי תהלים כשעיניהם זולגות דמעות...

שלוש שעות של מתח ודאגה חלפו, כל רגע נראה כנצח. הילד נבדק שוב ושוב, כל איבר בגופו נסרק היטב. ואז, למרבה הפלא, השמחה והתדהמה, לפתע פתאום הוא יוצא מחוייך מהחדר, מהלך על שתי רגליו, כשהרופא טופח על שכמו ואומר: 'זה נס, הורים יקרים, זה פשוט נס. אין לנו כל הסבר, אבל הילד בריא ושלם, לא נפגעה לו אצבע, לא נשרה לו שיערה. הוא היה מבוהל וחיוור, ולכן התקשה לדבר. אולם כעת נרגע, והוא משוחרר הביתה, בשמחה ובטוב לבב!' ההורים היו מופתעים ומבולבלים כאחד, התקשו לעכל את הבשורה הטובה. הן אך לפני רגע חששו לחייו, היו בטוחים כי הגרוע מכל לפנייהם. והנה, הילד בריא ושלם, ניצל בנס פלא! האב המאוסר הניף את בנו אל על, חיבק אותו בחום. והשניים, כמה לא מפתיע, החלו לשורר 'מזמור לתודה', בניגון האהוב אותו הם שרים מדי יום, ועכשיו מתברר - שהשירה הזאת היתה להם כתעודת ביטוח, ובנם ניצל ממוות לחיים!

הרב שפירא מסכם בהתרגשות: 'הרי קיבלתי על עצמי להקפיד על ההלכה, לרומם את ההודיה, לשורר 'מזמור לתודה' בנגינה. ועתה, ראיתי בעיני כי בזכות זה ניצל בני, הזכות הזאת עמדה לו, כך ניצל ממוות בטוח!'

כי ככל שאדם מודה לה', ככל שאדם משורר את המזמור הזה בנעימה, ככל שלבו נרגש בהודאה לבוראו - כך הוא זוכה שבורא עולם מעטר

מדהים! אם ליהודי יש קושי, מסתבר שכל מה שהוא צריך הוא לשאת עיניים השמימה, ולהגיד תודה למלך מלכי המלכים בדיוק על הקושי הזה. אם אדם מתמודד עם צרה, בעיה או אתגר, מתברר שכל מה שצריך הוא להגיד 'אבא, תודה על הכל וגם על הקושי הזה' - ואז הדרך לישועה התקצרה משמעותית, קרובה מאוד. רק להגיד לאבא תודה, וזכות בישועתו בקלות ובמהירות!

בפרשת השבוע, בתחילתה של 'קריאת שמע', אומר הפסוק 'ואהבת את ה'... ובכל מאודך', וביארו חז"ל: 'בכל מידה ומידה שהוא מודד לך - הוי מודה לו במאוד מאוד'. כלומר, תפקידו של היהודי בעולמו הוא, שאף אם יעבור עליו מה שיעבור, יתמודד עם מה שיתמודד, בין מול הטוב ובין מול מה שנראה רע - עדיין הוא מודה, משבח, מפאר ומהלל לבוראו.

זו הדרך הטובה ביותר להתחבר לבורא עולם, ולהקל על ההתמודדויות שלנו. כי מטרת הנסיונות והקשיים היא לגרום לנו להודות, ולכן - ככל שנקדים להודות, ככל שנראה את הדברים הטובים הנעשים עימנו ונודה עליהם, וככל שנוסיף הודאה גם על מה שנראה פחות טוב - כך נזכה להפוך את כל העובר עלינו לחסדים גלויים, עליהם נוסיף להודות!

הלם בבית החולים...

בסיפור הבא יש מימד מרגש במיוחד, כי הוא סיפור שנובע מגיליון זה, ישועה הגוררת ישועה. וזה דבר המעשה, אותו שמענו מגיבורו, הרה"ג ר' ראובן שפירא שליט"א - מראשי ישיבת 'מקור ישראל' בפריז, המתגורר בשכונת הר נוף בירושלים.

בגיליון זה, פרשת וישב תשע"ו - מס' 56, אשר ניתן לקוראו בספר 'פניני פרשת השבוע', חלק א' עמוד תרנ"ה, הופיע סיפורו של הרב עזרא מזרחי הי"ו, שגילה כי הלכה פסוקה היא בשולחן ערוך אורח חיים סימן נ"א סעיף ט' כי יש לומר את 'מזמור לתודה' בנגינה, התמסר לפרסם זאת וזכה לראות ישועה גדולה. את הסיפור קרא הרב שפירא, והחליט לבדוק את העניין לעומק - וכשהתברר לו כי אכן כך ההלכה, קיבל על עצמו לנהוג כך, ולהפיץ את העניין בקרב עם ישראל.

הרב שפירא אף נהג לעודד את בני משפחתו לכך, והמשפחה כולה הפכה למקהלת שירה של 'מזמור לתודה', כאשר כל אחד במועד תפילתו - היה שר ומזמר את המזמור הזה. כפי שקיבל על עצמו - הרב שפירא הוסיף ופעל כדי להפיץ את ההלכה הזו, ונהג ללכת למוסדות חינוך ולעודד את המחנכים להנחיל את שירת 'מזמור לתודה' בקרב תלמידיהם...

כחודשיים ימים חלפו, וביום מן הימים - י"ז אדר א' תשע"ו, נערכה הכנסת ספר תורה בשכונה, כאשר כל בני הקהילה מפוזרים ורוקדים לכבוד התורה, בהם גם בנו של הרב שפירא, ילד כבן 12. הריקודים נערכו בגג בניין בית הכנסת, ולפתע פתאום, עקב הריקודים הסוערים וריבוי הקהל, מכסה פלסטיק שכיסה על בור צנרת בעומק 5 מטרים קרס והתפרק, ובדיוק ברגע הקריטי הזה עמד עליו בנו של הרב שפירא, והילד צנח פנימה, היישר אל קרקעית הבור הצר

את חייו בישועות גדולות ונכספות, והוא זוכה לחיים טובים ומאריס, מאושרים ושמחים!

מספרה שהחזירה בתשובה...

היה זה בבוקר אחד, כשהתרחיש שכל בעל עסק ירא ממנו - התרחש במספרתו של ר' גבריאל יגודיב, ברחוב עזרא בבני ברק. הוא מגיע אל המספרה שלו בכדי לפותחה, ומגלה שאין צורך לטרוח ולפתוח את המנעול הכבד, משהו כבר עשה זאת בשעת לילה מאוחרת... אכן כן, בשעת ליל נפרצה המספרה, גנב זריז וחמקן פרץ פנימה, ורוקן את תכולתה: הציוד היקר, המכשור המתקדם, וגם הקופה הרושמת נפרצה ורוקנה עד תום...

ר' גבריאל נחרד. מדובר בנזק גדול, סכום משמעותי ביותר. הרי השקיע בציוד שבמספרה הון, ועתה - הכל נגנב. עוגמת הנפש היתה גדולה, את הצער והכאב שחווה - קשה לתאר. לאחר רגע נזכר, וחיש ניגש למגירה השלישית שבדלפק, כשבלו הולם בפראות...

שם, במגירה השלישית, הניח אך אמש מעטפה עבת כרס, שהיו בה כמה אלפי דולרים אותם גייס עבור משפחה עניה. עתה, לבו צנח בקרבו כשהבין, שאם כל הציוד שבמספרה נגנב, כנראה הגנב הזריז, שניכר שאין מגירה שידיו לא ביקרו בה, הניח את ידיו גם על המעטפה הזו. 'אוי', נאנח מיד, 'הרי הכסף הזה בכלל לא שלי, ומדובר בסכום גדול במיוחד, שהיה בדרכו למשפחה אומללה...'

ברגע הבא, התבלבל לגמרי. הוא פתח את המגירה, אותות החיטוט ניכרו בה היטב, ניכר היה כי הגנב עשה בה כבתוך שלו. ובכל זאת - המעטפה עמדה שם בשלמותה, הגנב לא נגע בה!

פלא פלאות! כל הציוד, כל הכסף, הכל נגנב. ואילו המעטפה הזו, כספי צדקה, לא ניזוקה כלל, הרי היא עומדת בשלמותה! בורא עולם, אבי העניים, ככל הנראה היכה את עיני הגנב בסנוורים, והוא לא הבחין במעטפה היקרה הזו! השיר והשבח לאבא שבשמים, הודו לה' כי טוב!

עוברים ושבים ששמעו על הגניבה, נכנסו מיד אל המספרה, סקרנים לדעת על תוצאותיה. גם הלקוחות שהגיעו בימים הבאים, כולם התעניינו על הגניבה שהתרחשה, ביקשו לדעת איך ר' גבריאל מתאושש ממנה. ור' גבריאל? - התגובה היחידה שלו היא 'ראיתי בעיניי נס ופלא, השיר והשבח לבורא עולם. היתה כאן מעטפה יקרה שהיו בה כספי צדקה, והגנב - מבלי משים כנראה - דילג עליה. רחמי שמים, חסדי השם כי לא תמנו!' - שב ואמר לכולם...

רבים הופתעו מתגובתו זו, בטוחים שהתבלבל. בכל זאת, הרי ניזוק היטב, כספו שלו נגנב, הציוד היקר נגזל, הוא החל לשקם את המספרה שלו מיסודה! ור' גבריאל עצמו לא שת לבו לחלק הזה בכלל, אחת היא לו: תודה לאבא שבשמים, ראיתי בעיניי את ניסיו ונפלאותיו, איך שרדה המעטפה של כספי הצדקה, ניכר שהכל בחסדיו הרבים, הודו להשם כי טוב! - שב וסיפר לכל מי שהיה מוכן לשמוע, כולל כל עוברי האורח, החברים, וכמובן - הלקוחות שהתעניינו...

ואז, באחד הימים, בעומדו בבית הכנסת ניגש אליו יהודי שלא הכיר,

והושיט לו מעטפה ובה סכום כסף גדול. 'אני חייב לך את הכסף הזה', סח הלה, ור' גבריאל עמד המום. 'אתה? הרי אינני מכירך משום מקום?! מניין לך שאתה חייב לי כסף?'

'אוהו, אנחנו מכירים ועוד איך...' - התחייך הלה במבוכה, 'פעמיים כבר ביקרתי במספרה שלך, פעם אחת בהיותך בה, ופעם אחת באישון ליל, בלעדיך. אני הגנב שפרץ אליך!'

'רגע, רגע, זה לא יכול להיות!' - גמגם ר' גבריאל, 'אתה גנב? הרי אתה נראה יהודי ירא שמים! אתה גנב?! ובכלל, אם אתה הגנב - מדוע אתה רוצה להחזיר לי?! מה קרה פתאום?!'

'הסכט ושמע', השיב הגנב, 'אספר לך בדיוק. לא היה לי קל להפוך לגנב, אולם יצרי התגבר עליי, ומזה תקופה הפכתי לגנב חובב, ופרצתי - בין היתר - למספרה שלך...

וכמנהגם של גנבים - לשוב למקום הפשע לאחר ביצועו, גם אני שבתי למספרה. במקרה שלך זה היה קל - שלושה ימים לאחר הגניבה פשוט הופעתי כלקוח, וביקשתי להסתפר. בעודני מסתפר, סיפרת לי כפי שסיפרת לכולם על הגניבה, והתפעלתי לראות כיצד אתה עוסק כל כך בהודאה לה', עד כמה אתה רואה רק את החלק הטוב שבסיפור, עד כמה הצלחת למנוף את רגע הכאב וההפסד - לרגע של חסדי שמים ברורים!

יצאתי מהמספרה שלך נסער, המום. עד אז יצא לי כמה פעמים לשמוע אנשים לאחר גניבה, תמיד שמעתי רטינות על הגנבים, על המשטרה, על כל מי שאפשר להאשימו בסיפור. ואילו מפיו קלחו דברי שבח והודאה לבורא עולם, ראית רק את הנס שבתוך הסיפור, את המעטפה שניצלה. דבריך חרשו בנפשי חריש עמוק, הרגשתי שאינני מסוגל להתעלם ממה שאני שומע...

האיש נשם עמוקות, והמשיך: 'זהו, באותו רגע החלטתי שזהו, לא עוד גניבות. אם יכולתי לשמוע אדם שחנותו נפרצה והוא עוסק בהודאה, אם שמעתי כיצד בורא עולם סימא את עיניי לבל אראה את המעטפה ההיא - הבנתי שיש כאן איתות מלמעלה. חזרתי הביתה, ושקעתי בהרהורים על המקום אליו הידרדרו חיי, כיצד הפכתי לגנב נאלח, והחלטתי שלא עוד! שבתי בתשובה שלימה, ועתה הגעתי להשיב לך את הכסף שגנבתי, ולבקש את סליחתך!'

ר' גבריאל התרגש. תגובתו לגניבה לא היתה מעושה, היא היתה אותנטית ואמיתית מתוך הלב, ולפתע הוא מגלה כי היא הצליחה לזעזע את נפש הגנב, ולהשיב את נפשו לצור מחצבתה, להשיבו בתשובה שלמה. הוא כה התרגש, עד שביקש מהגנב לשעבר ליטול את הכסף שהביא עמו ולערוך בו סעודת הודאה על ששב בתשובה, תוך שהוא חש זכות עילאית, שהודות לדברים האמיתיים שבקעו מלבו הצליח להשיב יהודי לדרך הנכונה!

סיפור מופלא זה, המופיע בספר 'ברכי נפשי', מחדד לנגד עינינו את אחת מ'תופעות הלוואי' של ההודאה, לאן בכוחה להוביל. הנה כי כן, דיבורי אמונה אותנטיים - הודאה אמיתית שנבעה מעומק הלב, בקעה לב אבן של יהודי שכבר הפך לגנב, פרצה לו את הפתח לשוב בתשובה שלימה, ובנוסף, גרמה לגנב להשיב את כספו!

הבה נאמץ את גישתו של ר' גבריאל, כאשר גם לנוכח דברים פחות

האם להישאר תחת שלטונם של הגרמנים, או ליטול את מקל הנדודים ולברוח לתוככי רוסיה? לסמוך על כך שהישיבה תוכל להמשיך תחת שלטון גרמני, או להסתכן בטלטולי דרך בצל כנופיות פשע, שמנצלות את המצב ומתנכלות ליהודים הנקרים בדרכן...?

ה'חפץ חיים' מנבא את תוצאת גורל הגר"א

הרב ישראל ליוש

"נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמֶר אֱלֹקֵיכֶם" (הפסרת שבת נחמו)

להישאר מאוחדות ולנדוד ממקום למקום, עד שימצאו מקום שקט למען יוכלו להמשיך ללמוד בבטחה, עד כמה שניתן בימים טרופים אלו.

כאשר חיילי גרמניה התקרבו לגבולותיה של העיירה 'ראדין', ריחפה הסכנה אף על ישיבתו של מרן ה'חפץ חיים' זי"ע, וראשיה, הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל והגאון רבי משה לנדינסקי זצ"ל הסתפקו האם להישאר תחת שלטונם של הגרמנים, או ליטול את מקל הנדודים ולברוח לתוככי רוסיה? לסמוך על כך שהישיבה תוכל להמשיך תחת שלטון גרמני, או להסתכן בטלטולי דרך בצל כנופיות פשע, שמנצלות את המצב ומתנכלות ליהודים הנקרים בדרכן...?

חתנו של ה'חפץ חיים' הגאון רבי צבי הירש לוינזון זצ"ל, שאל את חותנו כדת מה לעשות, להישאר או לעזוב? ה'חפץ חיים' שמע את צדדי הספק ואמר: "אינני יודע...", וגם אחר שרבי צבי הירש שאל שוב ושוב, בכל אופן מה לעשות הלכה למעשה? נשאר החפץ חיים בתשובתו "איני יודע...!".

ככל שעברו הימים, הצבא הגרמני החל מתקרב יותר לגבולות העיירה, ובכל רגע גברה הסכנה, והיו צריכים להחליט בדחיפות האם עוזבים את המקום, או שמשאירים את הישיבה על כנה במקומה. 'לא עת לחשות' - חשב רבי צבי הירש בליבו - 'בהעדר תשובה ברורה מה'חפץ חיים', זה הזמן לערוך גורל הגר"א'...

הפסוק שעלה בגורל היה: "כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשתי מחנות..." רבי צבי הירש הבין כי קיבל תשובה ברורה

השבת היא הראשונה משבעא דנחמתא, בהן נקרא הפטרות של נחמה. מקום רב נתנו חז"ל לנחמה שאחר האבלות, ותחילתה של הנחמה היא בתשעה באב אחר חצות, וכפי שמביא ה'משנה ברורה' בשם ספר 'סדר היום', שכדי להראות נחמה באבלנו, דווקא בזמן שלכאורה היינו אמורים לנהוג בו אבלות במשנה תוקף, מפני שאז הציתו את האש בבית המקדש, דווקא אז התירו לקום מן הארץ ולישב על כסא, ומניחים טלית ותפילין.

מה עניינה של הנחמה בלב האבלות? גם הנחמה שאחר האבלות, אינה מובנת! מה מקומה אחר העצבות הנוראה על החורבן, כאשר בית המקדש עדיין בחורבנו והשכינה עוד בגלות?

נראה כי נחמה זו באה לתת מבט תורני ונכון על אבלות חורבן הבית. דרכו של עולם להתאבל על מחסור או אובדן. פעמים שהעצבות תביא את המתאבל לידי ייאוש ושברון לב, עד כדי התמוטטות, שתוצאותיה אינם מטיבים עם המתאבל, אדרבה הם ממיטים אסון על אסונו, ויש שהאסון האחרון קשה מן הראשון...

חז"ל, לעומת זאת, בציוויים על אבלות החורבן, אינם חפצים בייאוש ובאיבוד התקווה, האבלות נועדה לשימת לב על סיבת החורבן, וחסרוננו צריך לעורר בנו את שעלינו לעשות, כדי לראותו שוב בבנינו. אם צערנו על חורבן בית המקדש, יסתיים באבלות גרידא, נחטא למטרה. הנחמה דווקא בזמן הקשה ביותר שממשיכה אף לאחר ימי האבל, נוסכת בנו תקווה, אשר בזכותה נתעשת ונכלכל את צעדינו לקראת בניין בית המקדש והשבת השכינה לציון הקדושה.

צרות וגזירות נוראות היו על עמינו מאז ומעולם, שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו, ורבות עמלו קברניטי ומנהיגי הקהילות בכל אתר ואתר, להפיח תקווה ביהודים המדוכאים והמיוסרים, שלא יפלו לזרועות הייאוש, יכלכלו צעדיהם בשום שכל, וישימו בטחונם בה', שיושיעם מכל צרותיהם.

מלחמת העולם הראשונה בשיאה, וישיבות רבות נעקרות ממקומן, תלמידיהן נמלטים מאימת המלחמה. חלקן מתפזרות וחלקן מנסות

...כאשר היה בעיר וילקומיר היה יושב לפעמים על איזה ספסל בבית המדרש, ואז תמיד היה מרגיש מיד התעוררות עצומה, והחל לחקור מה נשתנה מקום זה משאר המקומות בבית המדרש, עד שמצא את אחד הזקנים המופלגים שגילה לו סוד מופלא...

השפעת מקום קדוש - משפיעה על כל הנכנס שם!

הרב בנימין בירנצוויג

"אֶעֱבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה" (דברים ג', כ"ה)

הגיע לאוזניהם, וכמובן חמדו הם אותם ורצו לקחתם איתם, אלא שכשהגיעו לבית המקדש נפל עליהם פחד נורא, ולא העזו להיכנס לתוכו.

אספו הם את כל היהודים אשר בירושלים והביאום לרחבה שלפני בית המקדש, והכריזו שאחד מן היהודים ייכנס תחילה ורק אח"כ הם ייכנסו. כמובן שאחר שראו היהודים שאף הרומאים מפחדים להיכנס, לא נמצא ולו פתי אחד שירחיב עוז להיכנס לבית המקדש שאסור בכניסה לזרים.

ראו הרומאים שאף אחד לא יתנדב להיכנס במקומם, קמו והכריזו: שמי שיכנס תחילה, כל מה שיוציא הרי זה שלו! היה שם יהודי אחד ושמו יוסף משיתא, וכאשר שמע את ההכרזה הזו, לא יכול היה לעמוד בפיתוי העצום הזה לזכות באחד מכלי המקדש, קם ועמד על רגליו ואמר: "מוכן אני להיכנס תחילה לבית המקדש!".

מתארים אתם מה התרחש באותו רגע. בין אלפי היהודים שנוכחו שם. איזו הרגשת חידלון וביזיון עצום ונורא, על חילול ה' הגדול, שקם יהודי ומסכים לעשות מעשה נורא כ"כ של חילול שם שמים, שאפילו הרומאים פחדו מעשותו. נכנס אותו יוסף משיתא לבית המקדש, כאשר כולם מלווים אותו במבטים מושפלים ובעצב רב, על מעשה נפשע ומזעזע זה הנעשה לעיני הרומאים, וגורם חילול ה' נורא.

וכך כעבור זמן מה מופיעה דמותו של יוסף משיתא בשערי המקדש, ובידו לא פחות מאשר המנורה הטהורה עשויה כולה זהב. כמה זעם וחרון הופנו כלפיו באותו זמן, על חילול כלי הקודש והמקדש, נורא

בקשתו של משה רבנו להיכנס לארץ ישראל, לראות את הארץ הטובה, מעלה תמיהה: וכי כל רצונו של משה להיכנס לארץ כדי לאכול מפריה ולראות את יופיה? אכן אמרו חז"ל בסוטה (יד, א) שלא היה רצונו של משה ליהנות מאכילת פירות הארץ אלא כדי לקיים מצוות התלויות בארץ היה רצונו.

הקשה הגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל: הרי מתואר במדרש רבה באריכות נפלאה, על מיתתו של משה רבנו: באותה שעה עמד משה בתפילה עד ששמים וארץ נזדעזעו, אמר לפניו: רבש"ע אם אין אתה מכניס אותי לארץ ישראל, הניח אותי כחיות השדה שהן אוכלות עשבים ושותות מים וחיים ורואים את העולם, כך תהא נפשי כאחת מהן. אמר לו הקב"ה, רב לך. אמר לפניו רבש"ע אם לאו, הניח אותי בעוה"ז כעוף זה שהוא פורח בכל ארבע רוחות העולם, ומלקט מזונו בכל יום ולעת הערב חוזר לקנו, כך תהא נפשי כאחת מהן, אמר לו הקב"ה, רב לך. ורואים מכך שמשה רבנו רצה אף להיות עוף הפורח שאינו בר מצוות, העיקר לזכות להיות בארץ ישראל, ורואים שלא היה כל רצונו רק לקיים מצוות התלויות בארץ?

וביאר הגאון ר' משה זצ"ל, שרואים מכאן שאמנם רצה משה להיכנס לארץ כדי לקיים מצוותיה, אבל ביקש מהקב"ה שאפילו לא יזכה להיכנס כבר מצוות כדי לקיים מצוותיה, עז רצונו אף להיכנס כחיה או עוף לזכות להיות במקום של קדושה!! ומכך רואים שהשפעה של מקום קדוש היא כה גדולה, שמועיל להשפיע אף על עוף הפורח. וצריכים אנו לשאוף מכך תמיד להיות חוסים בצל של קדושה, בבתי כנסיות ומדרשות, אצל החכמים ובמקומות של תורה, כי עצם ההשפעה של מקום קדוש היא בעצם השחייה שם, ובוודאי זה מגן מפני רוחות זרות ורעות, המנשבות בכל מקום ובכל עת.

במדרש (ילקוט שמעוני בראשית קטו) מסופר המעשה הנורא שהיה עם יוסף משיתא, כשנכנסו הרומאים לירושלים וכבשוה, הגיעו לבית המקדש, ורצו להיכנס ולראות את הבית המפואר ששמו יצא בכל הגויים לשם ולתהילה, גם שמע כלי המקדש המפוארים

ונשמתו, וכבר נהפך הוא לאדם אחר, לבריה חדשה, ולא היה בו יותר העוז לחזור ולעשות את המעשה הנפשע, של כניסה למקום המקדש! עד כדי כך שהסכים למסור נפשו למיתה קשה ונוראה! לא יאומן! עד כמה גדולה ההשפעה שיש על כל אחד ואחד מכניסה למקום קדוש, על אחת כמה וכמה כשנכנסים על מנת לספוג קדושה, אין לתאר עד כמה זה משפיע על נפשו של כל אחד.

עוד על השפעה של מקום קדוש, מסופר בספר 'ברכת שמואל' ח"ב, בקווים לדמות דיוקנו של מרן הג"ר ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, ראש ישיבת 'קמניץ' שמביא חתנו הג"ר ראובן גרוזובסקי זצ"ל משמו, שאמר בהתפללו בבית הכנסת 'גחש"א', מקום תפילה שהתפללו שם בו היום, שכמה טוב הוא להתפלל במקום זה, שאבותינו מדור דור השקיעו בו כל כך הרבה קדושה, כי במקום כזה התפילה בכוונה נובעת מעצמה. וכשהיה באמריקה היה מרחם על יהודיה, בגלל שהם צריכים להתחיל הכל מחדש, להכניס תורה וקדושה למקום שומם, שהניסיונות שם גדולים ביותר, והיה מנחם אותם שבשביל זה זכותם גדול יותר.

בספר 'טובך יביעו' מביא הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א (פר' בחוקותי) מה שסיפר מרן הג"ר חיים קנייבסקי שליט"א: פעם ליוויתי את דודי מרן ה'חזון איש' זצ"ל בטיול של בין הערביים, ברחוב הקרוי היום על שמו, כפי שציוו עליו הרופאים. כשהגענו סמוך לבית העלמין 'שומרי שבת', והמקום היה עדיין מוקף פרדסים, עצר לפתע ה'חזון איש' ואמר לי: "במקום זה עברו בני ישיבה ושוחחו בדברי תורה. אני מרגיש כאן קדושה יתירה!"

בספר 'לשמואל בחושבי שמו' מובא על הגה"צ רבי שמואל ווינטרויב זצ"ל, ראש ישיבת נוהברדוק שסיפר, כי כאשר היה בעיר וילקומיר, היה יושב לפעמים על איזה ספסל בבית המדרש ואז תמיד היה מרגיש מיד התעוררות עצומה, והחל לחקור מה נשתנה מקום זה משאר המקומות בבית המדרש. עד שמצא את אחד הזקנים המופלגים, שאמר לו כי מקובל בידו, שכאשר היה רבינו הגר"א זצ"ל בגלות והיה בעיר זו, היה יושב על מקום זה בבית המדרש.

לא יאומן עד כמה גדולה השפעה של מקום קדוש, השפעת לימוד תורתו של הגר"א זצ"ל השפיעה גם אחרי כ"כ הרבה שנים על המקום בו ישב!!

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג,
כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

ואיום! והנה הרומאיים כשרואים את המנורה כך בתפארתה, חמדוה מאוד ויאמרו ליוסף משייתא: "אין דרכו של אדם פשוט להשתמש בכלי כזה מפואר, בשביל כלי כזה צריכים ארמון גדול ומפואר, אתה תוכל ליהנות מכלים יותר קטנים ושימושיים, אך לא המנורה המפוארת הזו".

אמרו לו הרומאיים: "הכנס שוב ובחר לך מכל, והפעם מה שתוציא יהיה שלך!". ואז התרחש פלא עצום: יוסף משייתא מסרב! ואומר בקול: "די לי שהכעסתי את בוראי פעם אחת, עוד אכעיסנו פעם שניה?"...

ניסו הרומאיים לשדלו והבטיחו לו ויתור על מס למשך שלש שנים, אבל יוסף משייתא בשלו ואינו מסכים להיכנס. מסופר במדרש שנמלאו הרומאיים חימה עליו, והביאו דף של חרשים שמחתכין בו את הנסרים והניחוהו עליו והיו מנסרים בו, והיה יוסף משייתא מצווה וזועק: "אוי לי שהכעסתי את בוראי! אוי לי שהכעסתי את בוראי!". יוסף משייתא מת על קידוש השם, ובשעה קלה עלתה נשמתו לגן עדן, יצאה בת קול ואמרה: "יש קונה עולמו בשעה אחת".

סיפור מרגש מאוד! אבל זועקת מאליה השאלה: מה קרה לאותו יוסף משייתא, שבפעם הראשונה העז רוחו בפני אלפי בני עמו לעשות מעשה כה חמור, ועוד בפני הרומאיים, דבר שהעצים את חומרת המעשה וגודל החילול ה' הנורא שהיה בעקבותיו, והכל בשביל בצע ממון, לזכות רח"ל באחד מכלי המקדש. והנה בפעם השניה, כשהעלו לו את המחיר והסכימו אף לוותר לו על המס לכמה שנים, פתע פתאום נעמד יוסף משייתא כצור החלמיש, כנגד כל הפיתויים, וכשמולו עומד גזר דין מוות נוראי ואכזרי מאין כמותו, מה גרם לשינוי המפתיע הזה בהתנהגותו של יוסף משייתא? והלא כלל בידינו מחז"ל: עבר אדם עבירה נעשית קלה בעיניו!

יסוד נפלא וחשוב, אמר כאן מרן הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, מקים ממלכתה של תורה, הלא היא ישיבת פוניבז' המעטירה וכל תולדותיה:

ההשפעה שאדם מקבל, כשהוא נכנס למקום קדוש או מראיית אדם גדול, אף שלא עשה שום פעולה - עצם ההמצאות במקום קדוש - היא השפעה שנספגת בנפשו, היא השפעה שלאחריה הוא כבר לא אותו אדם שהיה לפני כן, הוא בריה חדשה לגמרי!

יוסף משייתא היה יהודי פשוט שמעולם לא דרכה רגלו בין כותלי בית המקדש, ולא זכה להסתופף בין לומדי תורה ובתי מדרשות, ולכן כשהכריזו על האפשרות לקבל ולהרוויח רח"ל מכלי המקדש, לא עמד בכך ונכנס. אבל בפעם השניה - כבר קיבל השפעה עצומה ממקום המקדש, כמה דקות שהיה בתוך המקדש השפיעו על נפשו

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל
שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

ל'בית ישראל' מגור הגיע חסיד בן ששים בשברון לב, וסיפר שעתה איחר לקום והפסיד את זמן קריאת שמע, אחרי שלא קרה לו כזה דבר בכל ימי חייו. בכאבו הגדול שאל איך יתקן את החסר לו ביום זה. הבית ישראל ענה לו:

"שמע ישראל ד' אלוקינו"

קבלת עול מלכות שמים פעמיים באהבה שמע אומרים

המצווה הראשונה מהחייב במצוות

המשנה הראשונה איתה מתחילה הש"ס, היא 'מאימתי קורין את שמע', כשבעצם אכן המצווה הראשונה בה מתחייב כל אחד, כשנכנס לעול תורה ומצוות בלילה הראשונה שנכנס לשנת ה"ג, היא מצווה דקריאת שמע של ערבית.

הגמרא בברכות אומרת: "עבר זמנה אינו אלא כקורא בתורה" - נראה שבזמנה מצווה הרבה יותר מלימוד התורה, שזה קבלת עול מלכות שמים. על כן, ראוי להעלות ולהזכיר בקרבנו את חשיבות המצווה, שלא נחשוב חס ושלום שזה משהו שיש ממילא בכל יום, רק לחשוב למשל, שכל יום בזמנה זה עוד מיליון דולר! מי ירצה להפסיד מיליון דולר?

לתועלת הציבור נציין כמה דינים בעניין, כולל כמה 'קולות' בעניין, שאף אחד לא יפספס חס ושלום את המצווה הגדולה של קריאת שמע בזמנה:

לחכות לקריאה בלבוש כראוי?

כשמתעוררים ומסתפקים קצת האם לישון עוד קצת, ואח"כ לקרוא קריאת שמע כראוי עם המלבושים, אך יש ספק מאוד קטן שאולי יתאחר ויתעורר אחר זמן קריאת שמע - מה עדיף לעשות? מהדין מותר לקרות קריאת שמע כששוכב במיטה על צידו לגמרי. אך יותר טוב שיתיישב על המיטה כדי שיהיה יותר ערני, ויוכל לכוון

מאת: הרה"ח אהרן כהן

היה זה לפני כארבעים שנה. אברך צעיר התכונן בפעם הראשונה לנהל 'ליל הסדר' בביתו. כמובן, היתה הרבה עבודה, ניקיון הבית להוציא החמץ, בהמשך הרבה עבודה ויגיעה להכניס את הפסח כנהוג בכל בית יהודי. כך נפגשו בליל הסדר הוא ובני ביתו, עייפים ומיוגעים בלי כח ומוח להתיישב לסדר. ואז הפציע בראשו הרעיון...

נתפוס נמנום כחצי-שעה ואז נתיישב לליל הסדר כראוי. הציע הרעיון לבני ביתו, שדווקא די-התחברו להצעה במקומה, "אחר נוכל לנהל את הסדר עם 'מוחץ דגדלות'", הפטיר לרגע לפני שנרדם. כשהתעוררו בבהלה, חייכה אליהם השמש במלוא הדרה...

שבור כולו, ניגש לרב בבית המדרש, כשהוא מתאונן על כל המצוות; מצה, מרור, ד' כוסות, אמירת הגדה ועוד שהפסיד בהחלטה פזיזה ונמהרת. בהבטיחו נאמנה שדבר כזה לא יקרה שוב. להבא ינהל את הסדר מיד בערב! אפילו שיהיה מאוד עייף! אך שאלתו ותחינתו בפיו, האם תועיל תשובתו להשלים את ליל הסדר תשל"ט שהחסיר? או שזה מעוות לא יוכל לתקון?

אחר הניסיונות לנחמו ולחזקו, סיים הרב שאלבא דאמת, צריך לדעת ש'קריאת שמע' בזמנה הוא מדאורייתא ואפילו יותר חמורה מאכילת מצה. כמה צריך שיכאב כשחסר ושלוש מאחרים הקריאה בזמנה, שזה ממש מעוות לא יוכל לתקון.

בימים אלו, שמטבע הדברים מתרפים קצת זמני השינה והקימה, נראה לנכון להביא קטעי שיח מדברים שנוהג אבי מורי הרה"ג צבי אליעזר כהן שליט"א, להעביר כסדר לעורר על חשיבות ונחיצות העניין.

כאגב יצוין, הגמרא בשבת (ק"ט:) מביאה שבע סיבות לחורבן הבית ואחת מהן היא; "אמר ר' אבהו לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביטלו ק"ש שחרית וערבית שנאמר {ישעיה ה-יא} הוי משכימי בבקר שכר ירדפו וגו' וכתוב {ישעיה ה-ב} והיה כנור ונבל תוף וחליל ויין משתיהם ואת פועל ה' לא יביטו וכתוב {ישעיה ה-ג} לכן גלה עמי מבלי דעת. ובמהרש"א על אתר", מפרש שהגמרא בכל סיבה התכוונה ליום אחד בשבוע, והסיבה של איחור קריאת שמע הכוונה לימי ראשון, שבהם מצוי המכשלה מחמת איחור השינה במוצאי שבת. כמה נעים ונאים להביא עתה הדברים, לעורר הלבבות להלכה ולמעשה.

מִרְנָה הָרַב שֶׁז'ל הַקִּפִּיד לֹא לִישׁוֹן עַל כְּרִית בְּלִילָה. כִּשְׁהִיָּה כִּבְר בִּשְׁנָתוֹ הַתְּשׁוּעִים, אִמְרוּ לֹו הָרֹפְאִים שֶׁלְצוֹרֵךְ מִצְבו הָרֹפְאִי הוּא צָרִיךְ לִישׁוֹן עַל כְּרִית. אֵךְ הוּא לֹא הַסְכִּים

הַתְּחִיל עֲדִיין 'אַתָּה גִּבּוֹר' - שִׁיכוּן שֶׁם וְיֻעִיל. כִּמוֹ שְׁאוֹמֵר הָרַע"א
שְׁמוּעִילָה כּוֹנֵנָה בְּסוֹף הַפְּסוּק ד'שְׁמַע' לְכוּן עַל כָּל הַפְּסוּק, וּבְסוֹף
'בְּשִׁכְמִל"ו' עַל הַפְּסֵקָא. כִּמוֹ"כ מוֹעִיל בְּשִׁמּוֹ"ע. אֵךְ ב'בִּיאֹר הַלְכָה'
מִשְׁמַע שְׁצָרִיךְ לְכוּן בְּתוֹךְ הַבְּרָכָה.

לְסִיּוּם נִצִּיין שְׁנֵי סִיפּוּרִים מַחִיבִים הַמְעוֹרְרִים כָּל לֵב;

מִרְנָה הָרַב שֶׁז'ל הַקִּפִּיד לֹא לִישׁוֹן עַל כְּרִית בְּלִילָה. כִּשְׁהִיָּה כִּבְר
בִּשְׁנָתוֹ הַתְּשׁוּעִים, אִמְרוּ לֹו הָרֹפְאִים שֶׁלְצוֹרֵךְ מִצְבו הָרֹפְאִי הוּא
צָרִיךְ לִישׁוֹן עַל כְּרִית. אֵךְ הוּא לֹא הַסְכִּים. לְשִׁאלַת וְהַפְּצֶרֶת בְּנֵי בֵּיתוֹ
וּמִקּוּרְבָיו, שִׁיִּסְכִּים לְבִקְשַׁת הָרֹפְאִים, נִעֲנָה שְׁבַעֲבֵר כִּשְׁהִיָּה יֶלֶד בֵּן
12 יֶשֶׁן כְּרָגִיל עַל כֵּר, וּפְעַם אִירַע שִׁישׁוֹן וְאִיחָר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, עַל
כֵּן מֵאֵז הַפְּסִיק לִישׁוֹן עַל כֵּר, כֵּךְ שֶׁלֹא יִישׁוֹן מִדֵּי טוֹב.

אַצֵּל ה'בֵּית יִשְׂרָאֵל' מִגּוֹר הַגִּיעַ חֲסִיד בֵּן שְׁשִׁים+ בְּשִׁבְרוֹן לֵב, וְסִיפֵר
שְׁעֵתָה אִיחָר לְקוֹם וְהַפְּסִיד אֶת זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, אַחֲרֵי שֶׁלֹא קָרָה
לֹו כֹזֶה דְּבַר בְּכָל יְמֵי חַיָּיו. בְּכֹאבוֹ הַגְּדוֹל שֶׁאֵל אֵיךְ יִתְקַן אֶת הַחֲסֵר
לֹו בְּיוֹם זֶה? הַבֵּית יִשְׂרָאֵל עֲנָה לוֹ; שִׁילַךְ וַיַּעֲבֹר בְּכָל הַיְּשִׁיבוֹת בְּגוֹר,
וַיִּסְפֹּר עַל כֹּאבוֹ הַגְּדוֹל וּבִזָּה יִתְקַן אֶת הַדְּבַר.

לְשִׁלַּח תְּגוּבוֹת לְכּוֹתֵב הַטּוֹר הָרַב אֶהֱרֹן כֶּהן, כְּתָבוּ לִי:
a0533185209@gmail.com

בְּקְרִיאַת שְׁמַע. ע"כ יִיטוֹל יְדִיִּים כְּהִלְכָה וַיְהִפּוֹךְ עֲצָמוֹ לְצַד אַחֵר
וַיִּקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע.

בְּגִמְרָא (בְּרִכּוֹת יג:): מוֹבָא וְכֵן נִפְסַק לְהִלְכָה; רַב נַחֲמָן אָמַר לְשִׁמְשׁוֹ
תְּעִיר אוֹתִי לְקְרִיאַת שְׁמַע, וְתִרְאֶה שְׁבַשְׁנֵי הַפְּסוּקִים הָרִאשׁוֹנִים
אֵהִיָּה עֶרְנִי, אֵף שֶׁתְּצַטְרֵךְ לְהַצִּיק לִי. אֵךְ הַמִּשְׁךְ הַקְּרִיאָה סְגִי בְּנִים
וְלֹא נִים, תִּיר וְלֹא תִיר, דְּהֵיִינוּ אֵף שְׁאִינִי עֶרְנִי לְגִמְרִי.

וְלִכֵּן פְּשׁוּט, שְׁבַכְלִי מִקּוֹם שִׁישׁ חֲשַׁשׁ שְׁאֵם יַעֲדִיף לְקִרְוֹא עִם הַמִּלְבוּשׁ
עַלְיוֹן כִּמוֹ שְׂרָאוֹי וּמִתְאַיִם, יֵשׁ סִיכּוֹ אִפִּילוֹ אַחוּז אַחַד מִמָּאָה, שִׁיקְרָה
חֵס וְשִׁלּוּם וַיִּתְאַחֵר וַיִּפְסִיד קְרִיאָה בְּזִמְנָה. עֲדִיף וְצָרִיךְ לְקִרְוֹת קְרִיאַת
שְׁמַע בְּמִיטָה, וְכֵן"ל מִתִּי שְׁמַתְעוֹרְרִים לִפְנֵי הַזְּמַן וְלֹא לְהִיכְשֵׁל ח"ו.
הֵא לְמָה זֶה דּוּמָה; לְאַחַד שִׁישׁ לֹו שׁוֹפֵר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֵךְ רּוֹצֵה
לְתַקּוֹעַ עִם הַבֶּגֶד עַלְיוֹן, וְזֶה יִגִּיעַ אֵלָיו רַק בְּצוּם גְּדִלְיָה...

הָאִמְתָּה, שְׁבַהֲלָכָה אֵף מוֹבָא, שְׁאֵם אַחַד בְּבִרְכַּת מִים אוֹ בְּמִקּוּוֹה שִׁישׁ
פִּילְטֵר (שְׁאִין חֲשַׁשׁ רִיחַ) וְרוֹאֶה שְׁעַד שִׁיתְלַבֵּשׁ יַעֲבֹר זְמַן קְרִיאַת
שְׁמַע, יִקְרָא תוֹךְ הַמִּים וַיִּשִּׁים יָד אַחַת עַל הָרֹאשׁ כְּעֵין כִּיפָה, וַיֵּד שְׁנִיָּה
עַל לִיבּוֹ כְּעֵין אֲבֵנִט, וַיִּקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע בְּזִמְנָה. רּוֹאִים אֲנִי מִזֶּה אֶת
חֹמֶר עֲנִיין קְרִיאַת שְׁמַע בְּזִמְנָה.

זְמַן הַקְּרִיאָה

בְּהִלְכָה מוֹבָאִים שְׁנֵי זְמָנִים: א. זְמַן ה'מִגֵּן אֲבִרָה' ש-הַיּוֹם מִתְּחִיל
מַעֲלוֹת הַשַּׁחַר. ב. זְמַן שׁוּעָה"ר וְהַגֵּר"א שְׁהִיּוֹם מִתְּחִיל מִהֲנֵץ הַחֲמָה.
רַב הַפְּסוּקִים סוֹבְרִים כְּזִמְנָן ה-ב'. מִיְהוּ רַבִּים וְטוֹבִים, מַחֲמִירִים
וּמִקְפִּידִים לְקִרְוֹא לִפְנֵי הַזְּמַן הָרִאשׁוֹן, כִּיּוֹן שֶׁזֶּה מִצְוָה מִדְּאוּרִיַּתָּא.
אֵךְ כְּמוֹכֵן שְׁאֵם אִיחָר זְמַן ה-א' לֹא יֵאֱמָר נוֹאשׁ, רַק יִקְרָא אֵז לִפְנֵי זְמַן
ה-ב', וְעֲדִיין לְרַב הַפְּסוּקִים קְרָא קְרִי"ש בְּזִמְנָה. לְהַמְחִישׁ אֶת הַזְּמַן.
זְמַן א' 8:15. זְמַן ב' 9:00. בְּשַׁעוֹן קִיץ. אֵךְ צָרִיךְ לְבַדּוֹק בְּכָל עֵת בְּלוֹחַ
שְׁמִשְׁתָּנִּים הַזְּמָנִים.

אִיזוֹ כּוֹנֵנָה מַעֲכֶבֶת?

בְּתִפִּילָה מוֹזְכֵר שְׁחִיבִים לְכוּן בְּשִׁלּוּשָׁה מִקּוּמוֹת; א. פּוֹתַח אֶת
יְדִיךְ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חֵי... ב. שְׁנֵי פְּסוּקִים דְּקִרִי"ש"ג. בְּרַכָּה רִאשׁוֹנָה
בְּשִׁמּוֹ"ע-מִגֵּן אֲבוֹת. לְעִנְיַנֵּנוּ, בְּקְרִיאַת שְׁמַע צָרִיךְ לְכוּן שְׁתֵּי כּוֹנֵנוֹת.
א. אֲנִי הוֹלֵךְ לְקִיִּים מִצְוָה לְקִרְוֹת קְרִי"ש"ג. ב. כּוֹנֵנַת פִּירוּשׁ הַמִּילּוֹת
דְּשְׁתֵּי הַפְּסוּקִים; שְׁמַע יִשְׂרָאֵל-אַחַד, וּבְרוּךְ שֶׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם
וָעֶד. וְרַע"א מוֹסִיף דַּאִין מַעֲכַב עַל כָּל מִילָה, אֲלֵא בְּסוֹף הַפְּסוּק יְכוּן
כָּל הַפְּסוּק.

מוֹבָא ב'מַעֲשֶׂה אִישׁ' בְּשֶׁם הַחֲזוֹ"א, שְׁאֵם גִּמְרַת בְּרַכַּת 'מִגֵּן אֲבוֹת' וְלֹא

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

פעמיים בחיי נכנסתי אל ה'חזון איש' באופן פתאומי, בלי הכנה, ושמתי לב שהוא לא קיבל אותי כמו תמיד. הוא הסתכל עלי במשך זמן, הסתכל והסתכל; זה היה נראה לי כנצח. ואז הוא שאל אותי: "ווער איז דאס? אריה? [מי זה? אריה?], לא הכרתי אותך!"...

בית המקדש - ליישר עקמומיות שבלב

כעת נשוב אל עולי הרגלים. אם שייך מורא שכוה אצל בשר ודם, כמה גדול צריך להיות המורא כאשר באים לראות ולראות פני ה', אדון כל! בטרם יעלה האדם לרגל לירושלים, עליו לטהר עצמו ולהתעורר לשוב בתשובה שלימה. אם הוא יודע שחטא בין אדם לחברו, ילך אל חברו לפייסו ולבקש את מחילתו, לעיתים יש קושי גדול יותר בפיוס, יש אי נעימות גדולה ללכת לזולת ולהתחנן לפניו שיסלח וימחל... הדבר יגרום לכך שמכאן ואילך הוא יישמר ויזהר מלפגוע בזולת, ביודעו את המחיר הכבד הכרוך בכך.

זו הכוונה שההשתחויה בבית המקדש בפישוט ידיים ורגליים מיישרת את העקמומיות שבלב. שלוש פעמים בשנה האדם מנקה את עצמו מכל הרפש שדבק בו בחיי החולין שלו, לפני שהוא עולה לרגל לראות פני ה'.

אם הוא בא לבית המקדש לאחר שטיהר עצמו ושב בתשובה שלימה, נתאר לעצמנו איזה זך וטהור הוא חוזר מהרגל, לאחר שספג בימי הרגל את כל הקדושה הנשגבה שבבית המקדש. הוא שב לביתו אדם אחר לגמרי!

איזה מעמד מרומם היה שם בבית המקדש! עבודת הקרבנות, שירת הלויים, ובחג הסוכות - נסוך המים ושמחת בית השואבה, עם כל רוממות הרוח. כפי התיאורים הנפלאים של חז"ל על אותם חסידים ואנשי מעשה, שהיו מרקדים באבוקות של אור ואומרים שירות ותשבחות, והלויים מנגנים בכינורות, בנבלים, במצלתיים ובחצוצרות וכלי שיר.

"אשרי עין ראתה כל אלה!" (פיוט יום הכפורים).

בכל יום מימי חול המועד היו אומרים שיר של יום מיוחד לאותו יום. ביום השני היו אומרים (תהילים נ. טז) "ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי". לכאורה, מה עניינו של הפסוק ליום זה ולמעמד זה? אומר רש"י: "וכל המזמור דברי כיבושין הן לנאספים לעזרה למצוות החג, ושמחים שמחת החג, ומוכיחים 'מה לך לספר חוקי', כלומר: למה לך לבוא לבית זה עם שאר עמי, אם אינך חוזר בתשובה" (סוכה נה ע"א).

כבר עבר יום אחד מתחילת הרגל, היתכן שעדיין לא הושפעת לגמרי מאווירת הקדושה וההתעלות בבית המקדש? האם נשאר משהו מעקמומיות הלב שלא התיישר? נמתין עוד יום, ואם גם ביום השני עדיין נשארה לך איזו עקמומיות בלב ולא חזרת בתשובה שלמה - אתה 'מקרה אבוד', "מה לך לספר חוקי"! מי שאינו זך וטהור אין לו מה לחפש שם, בבית הגדול והקדוש שנקרא שמו עליו.

הוא מתמלא בהרהורי חרטה על כל מה שעולל ועל כל מה שגרם במעשיו. על ידי כן הוא מתקן מידותיו ונמנע בעתיד מחוויה כזו, בזכרו את המחיר הגבוה אשר שילם על כך בעבר!

כח הראיה של הצדיקים

כשעלו ישראל לבית המקדש ברגל, הם היו צריכים להתכונן לכך כראוי, לטהר את ליבם ונשמתם, לנקות את ידיהם מכל חטא ועוון. הרי הם עומדים לראות פני ה', ואין אפשר לבוא אל המלך בלבוש שק, עם כל הלכלוך והזוהמה? אי אפשר להתחבא מפניו, אי אפשר להסתיר ממנו מאומה, הכל גלוי וידוע לפני ה', אין נסתר מנגד עיניו. וכך גרמה מצוות עליה לרגל לכל ישראל, ליישר העקמומיות שבלב. בבואה דבבואה של עניין זה, מצינו אצל כאלה שהיו באים להסתופף בצל קורתם של גדולי וצדיקי הדורות. לא היו להם פנים להיכנס אל הקודש פנימה עם כל הזוהמה והחולין שעליהם. "חכמת אדם תאיר פניו", וגם להפך... הם ידעו, שהצדיק בעיני החודרות, רואה עליהם את מצבם הרוחני. על כן לפני שנכנסו לחדרו היו מזככים ומטהרים את נפשם.

מובא בזוהר הקדוש, שעל מצחו של אדם רשומות כל עשרים ושתיים אותיות. כשאדם חוטא בחטא כלשהו, אחת האותיות מחשיכה. מובא בכתבי האר"י, שהאר"י הקדוש היה רואה את האותיות על מצחו של האדם ויודע את חטאיו ופגמיו.

מסופר על אחד מתלמידיו של האר"י שבא לפניו רבו, אמר לו האר"י שהוא רואה עליו שיש לו פגם של גזל. נבהל התלמיד, הוא לא ידע מה פשר הדבר, הרי הוא נזהר מכל נדנוד ואבק של גזל. אבל אם רבו הקדוש מעיד עליו, בוודאי יש דברים בגו. מה עשה? הלך ופירסם בכל העיר צפת שאם יש למישהו איזו טענה ממונית עליו, ולו הפעוטה ביותר, שיואיל לבוא אליו ולהשמיעה בפניו.

כעבור זמן באה לפניו אשה אלמנה ואמרה לו: "לפני כמה זמן קניתי אצלי דבר-מה. נקבתי בסכום מסוים, אך עמדת על המיקח והורדת לי שתי פרוטות יקרות בעיני, ואלמלא היית אדם חשוב לא הייתי מוותרת עליהן".

שילם לה את שתי הפרוטות, ביקש ממנה מחילה והלך אל האר"י הקדוש, הביט בו האר"י ואמר: "אתה זך ונקי".

גם בדורות האחרונים היו בינינו אנשים גדולים שהיו בעלי כח ראייה מיוחד. אני זכיתי להסתופף בצילו של ה'חזון איש' צ"ל כעשר שנים - מגיל שש וחצי עד גיל שש עשרה וחצי. לא פעם הייתי עד לכוח הראיה המיוחד שלו. הוא היה קצר רואי ונזקק למשקפי ראייה, אבל כח הראיה הרוחני שלו ירד לשתי. בכל פעם, לפני שנכנסתי לחדרו, היה הלב מתמלא יראה גדולה, יראת כבוד ויראת רוממות. לא היה שייך להיכנס אליו בלי הכנה מוקדמת של התעוררות ותשובה. לפעמים הייתי הולך לטבול במקווה, ורק אז הייתי ניכנס אל חדרו. הדיבור עימו היה באימה וביראה, ברטט ובזיע ממש.

אבל מלבד ה"אוי להם לבנים" על האבדה והחיסרון הגדול, לא פחות מכך "אוי להם לבנים" על שאיננו יודעים את גודל האבדה והחיסרון. אין לנו מושג איזה אור היה בעולם כשבית המקדש עמד על מכונו, איזו חשכה ואפלה ירדה לעולם בחורבנו, "שבר בכל יום ואנחה - קרן ירדה עד עפר - נדמינו ככלי ריק" (שם).

אילו היינו מודעים לגודל האבדה, היינו יודעים להתאבל על כך כראוי, עם כל העומק וההבנה של הצער והאבלות. אם היינו זוכים לכך, בוודאי הייתה מתקיימת בנו ההבטחה שהבטיחונו חכמינו זכרונם לברכה: "כל המתאבל על ירושלים - זוכה ורואה בשמחתה". (מתוך 'אריה שאג' בין המצרים)

זו היתה מעלתו של בית המקדש - ליישר עקמומיות שבלב, לקרב את האדם אל אלוהיו. את כל זה אבדנו בחטאינו.

הגמרא (ברכות ג ע"א) מספרת על רבי יוסי שנכנס לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל, ושמע בה בת קול שמנהמת כיונה ואומרת: "אוי לבנים שבעוונותיהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות", אומר הקדוש ברוך הוא: "אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם" (שם).

"אוי להם לבנים" - כי כשהיה בית המקדש קיים ועומד על מכונו, וישראל היו שרויים על אדמתם, היו זוכים לכל שפע הקדושה וגילוי השכינה, אך "ומעת חסרנו כל אלה - תכפו עלינו רעות" (מוסף יום הכפורים), ואנו "דלים נבזים ושפלים ובזויים" (שם).

המשך מעמוד 7 | הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א

הצלה משמד בזכות קריאת שמע

לא יוכל הרב לזהות שום ילד יהודי. עמד הרב לפני הילדים, וכשמעינו זולגות דמעות זעק: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד!".

רגע קל חלף. מכל עבר נשמעו צעקות "טאטע! מאמע!" [אבא, אמא]. המוני ילדים יהודים קטנים רצו אל הרב, שאמצם בחום אל לבו.

אותם ילדים הובאו אל המנזר בהיותם פעוטות, ובמשך תקופה ארוכה היו מנותקים מהוריהם ומהיהדות, אך קריאת שמע שהיו ההורים קוראים איתם לפני השינה, נקבעה בעומק נשמתם ובזכותה נצלו משמד רוחני.

(מתוך סדרת הספרים 'משכני אחריר')

בשנים שלאחר השואה נסע הרב מפוניבז', רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, לחפש ילדים יהודים שהוחבאו במנזרים תחת זהות נוצרית.

הרב שמע על מנזר מסוים, ששוהים בו ילדים יהודים רבים. נגש הרב אל הכומר הממונה על המקום, ובקש את שמות הילדים היהודים שנמצאים שם, כדי שיוכל לקחתם, אך הכומר טען שרבים משמות המשפחה של היהודים מצויים גם אצל הגויים [כגון מילר, פראנק וכדומה]. לכן לא הסכים לכך. הכומר גם לא הסכים שהרב ייפגש עם הילדים וישוחח איתם, אך הרב סרב לוותר.

לבסוף הסכים הכומר להקציב לרב דקה אחת בלבד, שבה יוכל לעמוד מול כל ילדי המנזר ביחד. הכומר היה בטוח, שבדקה שהוקצבה לו,

המשך מעמוד 10 | הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

ישראל, אבל השי"ת - שאין דבר נעלם ממנו - לא יכול לקיים את ההידור הזה...

כשסיפרתי את החידה לגיסי מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, נהנה מאוד.

הדברים באו בהקשר לסיפור המופיע בספר 'משנת חיים', בשם מרן הגר"ח קנייבסקי, על גביר שהגיע פעם אל החתם סופר, ואמר שהוא רוצה לחתום הסכם יששכר וזבולון עם ת"ח, ומעוניין שהחת"ס ימליץ לו על ת"ח כזה.

החת"ס הסכים אבל בתנאי שהגביר לא יידע למי הוא נותן. הגביר הסכים לתנאי, אבל לאחר כמה שנים התעקש לדעת מי הא המקבל...

כשראה החת"ס את עקשנותו, הפגיש ביניהם, אבל אז לקח הת"ח הלוואה גדולה, והחזיר לו את כל הכסף...

והפטיר גיסי ואמר שעל זה נאמר: "יש מאבד עולמו בשעה אחת". (הרב משה מיכאל צורן. מתוך 'מצוות בשמחה')

ומתפקידי להיות אחראי על הבחורים, הנני מצליח ללמוד במשך שעות ארוכות מידי יום, כך שאני לא ארוויח מכך הרבה...

"אולם, אם ההסכם יחתם עם יהודי אחר, יתכן בהחלט שהתועלת שלו תהיה הרבה יותר גדולה, כי עד היום הוא למד קצת, ומעכשיו - כשיעשו אותו הסכם יששכר וזבולון - הוא ישקוד על תלמודו במשך כל היום. אבל אני, הרי ממילא לומד ומנצל את זמני היטב!"...

איך יתכן שיהודי יקיים מצוה, והשי"ת בעצמו לא יוכל לקיימה?

חידה מופלאה שאלני פעם הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל. איך יתכן מצב שבו כל יהודי יוכל לקיים מצווה כשלהי, והשי"ת בעצמו לא יוכל לקיימה?

והשיב הגאון זצ"ל ואמר, שהנה אחת ממעלות הצדקה היא, להדר שלא לדעת למי אנחנו נותנים צדקה. אות זה יכולים לעשות רק בני

לרבי דוד זאלצער, שזכה לימים להיות חמיו של ה"סוד ושורש העבודה", היה בית מסחר למלח. יום אחד פתח אדם אחר בית מסחר למלח בסמיכות אליו. לא היו באזור די לקוחות לשני בית מסחר כאלו. נסע רבי דוד אל האדמו"ר רבי מרדכי מלכוביץ' זצ"ל והשיח בפניו את דאגתו.

ומה היתה דאגתו של אותו צדיק?
"היות ומישהו פתח חנות מולי" - כך אמר - "יש לי צער מזה, סימן שאין לי אמונה, ואם אין לי אמונה - למה לי חיים?!"...
התיישב רבי מרדכי זצ"ל, דיבר עמו דברי חיזוק באמונה, וחזר לביתו לשלום.

לאחר זמן מה שוב חזר ללכוביץ' ותינה את דאגתו לפני הרבי: "בתחילת הרחוב פתח אדם חנות נעליים, וכשנכנסים לחנותו אני שמח שיש לו פרנסה, אבל כשנכנסים לחנות מולי, אינני שמח כמו שאני שמח על הצלחת בעל חנות הנעליים, וזה סימן שאין לי אמונה, ואם אין לי אמונה למה לי חיים?!"...
כאן השתק ה'בית אברהם'.

"נו", שאל היהודי, "ואיך נגמר הסיפור? איזה מופת התרחש עמו?"
"כאן זה נגמר", השיב ה'בית אברהם', "וה'מופת' הגדול ביותר הוא ליכות להגיע לדאגות של 'אם אין לי אמונה - למה לי חיים?'"...
גם ליכות לחתן כמו ה'סוד העבודה' אין זה דבר של מה בכך, כלל וכלל...

עלינו ליכור בכל עת כי "אין אדם נוגע במוכן לחברו כמלוא נימה", ואין שום מקום לדאגה, שהרי הכל מאת ה' יתברך.

(מתוך הספר 'הנני בידך')

ניסה היהודי לשתף אותה בדרשת המגיד ובמסקנותיו ממנה, אך היא סירבה לשמוע. מסורת בידה עוד מבית אביה ואמה, ומהם למעלה בקודש שלחם נקנה רק במטבעות זהב או בשווה כסף, ולא בדפי גמרא.

עד מהרה גייסה לצידה את שאר המקורבים, שמיהרו לבוא ולהציק ליהודי בדעותיהם, ולשכנע אותו כי דרכו של עולם לעשות השתדלות, אך הוא בשלו - הוא בטוח בה' שייזמן לו פרנסתו לביתו, וליבו סמוך ובטוח שאין לו צורך בשום השתדלות מעבר לזה.

חלפו ימים אחדים. בעלי האחוזות הבחינו שהיהודי כבר אינו מגיע לקנות מהם סחורה. מיהרו, אפוא, להעמיס את סחורתם על עגלותיהם, ובאו לביתו כדי למכור לו. בד בבד הגיעו לקחותיו הקבועים מן השוק. כמה ימים כבר אינו מגיע לחנותו, והסחורה דרושה להם. כך היה האיש יושב בביתו, לומד ומתפלל - וכל פרנסתו באה אליו לתוך ביתו...

ומדוע זכה לכל זאת? - סיים הרבי מלעכוויטש - משום אמונתו האיתנה והתמימה, ובזכות בטחונו האמין והחזק בה', הזן את הכל.

אם אין לי אמונה - למה לי חיים?

יהודי אחד נכנס לאדמו"ר ה'בית אברהם' מסלונים זצ"ל, והשיח בפניו את דאגתו:

"יש לי חנות לא גדולה, אשר ממנה פרנסתי. כעת עומד אדם אחר לפתוח חנות כשלי, בדיוק מול חנותי. עומד אני לאבד את מקור פרנסתי, ומה אעשה?"

בתשובה סיפר לו ה'בית אברהם' את המעשה הבא:

אויערבאך זצ"ל, ובשמו היא מופיעה בגיליון 'באר הפרשה': הרי לכולנו קורים גם דברים טובים, חוויות משמחות, רגעים של אושר. העצה היא, לרשום את הדברים הטובים בפנקס קטן, ומדי תפילת העמידה, בעת שמגיעים לברכת 'מודים', להתבונן ולהיזכר בדברים האמורים בפנקס הקטן, על כמה ועד כמה יש לנו להודות ולשבח, כמה שיר ותהילה עלינו להביע לבורא עולם!

'והוא בדוק ומנוסה!' - אמר הגרש"ז אויערבאך. מי שעושה כן - חיינו נרגעים, דאגותיו בטלות, המתח בחיינו מתחלף בשלווה נעימה. הבה ננסה את הכלי העוצמתי הזה, לרשום את הדברים הטובים שאנו חווים, ולנצל כל הזדמנות להודות עליהם. כך נזכה שחיינו ייהפכו לרגועים ובטוחים, שמחים ומאושרים!

נעימים, נחפש את הטוב, נאיר אותו, נדגיש אותו ונודה עליו. בכל רגע של משבר, קושי או ניסיון, יש גם דברים של טוב, ניצוצות של הארה שמימית. הבה נודה עליהם מכל הלב, הבה נטה את נשמתנו להודות ולשבח לבורא עולם על הטוב שהוא גומל עימנו - גם טוב שטמון תחת דברים שנראים קשים, ואז יפתחו לנו שערי חסדים גלויים, ונזכה כולנו לחוות טוב גלוי, מזוקק וטהור, כל ימי חיינו!

הדרך לרוגע...

החיים שלנו, לעתים קרובות, הופכים לאפופי דאגה. זה דואג מפני שיחתו של המלמד, אחר חושש מתוצאות בדיקות המעבדה, והשלישי מתוח לקראת פגישה עם המעסיק. בחיינו של אדם ישנם מקרים רבים מדי של דאגה, והכל מחפשים דרך לחיות חיים רגועים וטובים, נטולי דאגות...

הנה דרך לכך, סגולה רבת עוצמה, אותה גילה הגאון רבי שלמה זלמן

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון
של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

מנוח. הם אמנם היו מורגלים לחיי פחד ומנוסה, אך כשל כח הסבל, ובלי עידודו של מורם ורבים ה'חפץ חיים' זצ"ל, שהיה להם כעמוד אש להאיר ולפזר עליהם טל של אמונה, לא היו מחזיקים מעמד... באחד הלילות, התאספו בחורים בביתו של ה'חפץ חיים', והוא הבחין כי רוחם נפולה ונפשם שבורה מהתלאות הרבות, שכנראה כבר הגדישו את סאת סבלם, הוא פנה אליהם בדברי חיזוק: "חז"ל מספרים כי בבריאת העולם, כאשר ראה אדם הראשון שהשמש שוקעת לפנות ערב, הוא חשש כי בגלל חטאו נחשך העולם, ובכה, הנה בגיני עומד העולם לחזור לתוהו ובוהו, עד שהשחר עלה למחרת ושוב זרחה השמש, נרגע אדם הראשון ואמר 'מנהגו של עולם הוא...'".

המשך החפץ חיים ואמר: "אדם הראשון חש מהחושך, מפני שלא ידע מה טיבו, ולא ידע שיש לו קץ ושהאור עתיד לשוב, ורק בהגיע האור פסק מלדאוג, כי הבין שכך הוא מנהגו של עולם..."

"האם החושך בו אנו שרויים כעת הוא החושך האחרון בדברי ימות ישראל...!?" - זעק ה'חפץ חיים' לתלמידיו - "צרות רבות עברנו ובמחשכים רבים ישבנו, ושוב האיר העולם ובאה הישועה, והנה אנחנו חיים וקיימים... עלינו לבטוח בה' ולהאמין כי גם חושך זה עתיד לעבור מן העולם, ועתיד העולם לחזור ולהאיר כשחר העולה מעת לעת..."

דברי ה'חפץ חיים' נפלו על אזני הבחורים כמים קרים על נפש עייפה ודאוגה. אמונתו היוקדת והמוחשית שבקעה מלב בוער, נסכה בהם תקווה רבה לעתיד. ויותר משהיו הדברים דברי הרגעה, הם היו שיעור כיצד להביט נכון אל מאורעות החיים בכלל, ועל צרות וגזירות בפרט, אל לאבד תקווה ולשקוע בייאוש, יש להיוועץ בדעת תורה ועל פיה לעשות צעדים שקולים ונבונים.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו ל:
israel.layosh@gmail.com

שעליו לחצות את הישיבה לשניים, אך בטרם החליט לעשות כך למעשה, נגש שוב ל'חפץ חיים' כדי לספר לו על תוצאות הגורל. מיד כאשר נכנס רבי צבי הירש לחדרו של ה'חפץ חיים', בטרם פתח את פיו, לתדהמתו, אמר לו ה'חפץ חיים' שלדעתו צריך לנהוג כפי שכתוב בתורה: "כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשתי מחנות..." המום היה רבי צבי הירש, וסיפר ל'חפץ חיים' כי זה הפסוק שעלה בגורל הגר"א שערך, "אם כן, זה טוב מאוד..." אמר ה'חפץ חיים'.

ואכן הישיבה נחלקה לשניים, חלק מבני הישיבה נשארו בראדן, עם ראש הישיבה הגאון רבי משה לנדינסקי זצ"ל והמשגיח הגאון רבי יוסף ליב ננדיק זצ"ל, אך רוב בני הישיבה החלו במסע לתוככי רוסיה, כשבראשם מרן החפץ חיים זי"ע, יחד עם הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל, ואף גדול תלמידי ה'חפץ חיים', הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, הצטרף אליהם, כי סבר שבימי סכנה מוטב שיהיה סמוך לרבו הגדול. המסע היה קשה ורצוף סכנות, פורעים ושונאי יהודים ניצלו את מצב החרום, ורצו לכלות בהם את זעמם, רק רחמיו וחסדיו של הקב"ה הציל אותם, והם צלחו את המסע הקשה, עד שהגיעו בערב יום כיפור בשנת תרע"ו לעיירת 'סמילוביץ' שב'מינסק', שם שהתה הישיבה שנה שלמה, ותחת הנהגתו של ה'חפץ חיים' התנהלו סדרי הישיבה כבהיותם ב'ראדן'.

זמן קצר מאוד 'נהנו' תלמידי הישיבה מהשקט, הסכנה השתוללה בראש כל חוצות, והיא איימה להגיע אף לסמילוביץ, או אז החליט ה'חפץ חיים' כי על הישיבה ליטול שוב את מקל הנדודים ולתור אחר מקום שקט ובטוח יותר, והוא נמצא בהגיעם לעיר 'שומיאץ', שם חנו, ובשארית כוחותיהם, חזרו בני הישיבה לנהל את סדריהם, עד כמה שהיה ניתן...

אף שהשהייה ב'שומיאץ' היתה שקטה יחסית, מכל מקום אווירת המלחמה ששררה באיזור, בצירוף תלאות הדרכים שעברו, גרמו לבני הישיבה לחרדה גדולה. החשש מן העלול לקרות, לא נתן להם

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
אקטואלי ומרתק.

הצטרפו בחינם לאלפי המנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורחת בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- האם ניתן לקיים את מצות 'כיסוי הדם' זמן רב לאחר השחיטה?
- בעל חיים שנולד מבהמה וחיה - האם דינו כבהמה או כחיה?
- מדוע אסרו חכמינו ז"ל את המקח והממכר בשבת?

מהלכות מצות 'כיסוי הדם'

- דם חיה ועוף יש בו מצות 'כיסוי הדם' לאחר שחיטה. ואם הדם התערב במים לפני כיסוי - אם כמוות המים רבה כל כך עד שלא ניכר צבעו האדום של הדם במים, הריהו פטור מכיסוי.
- השוחט חיה או עוף בערב יום טוב, והיה בידו לכסות את דמם לפני שקיעת החמה - יתכן שמותר לכסותו ב'בין השמשות', אך לאחר צאת הכוכבים אסור לכסותו.
- מצות כיסוי הדם - נחלקו הפוסקים אם חובה לקיימה מיד לאחר השחיטה, או שניתן לקיימה לאחר זמן. ובדיעבד, לכל הדעות ניתן לקיימה אף זמן רב לאחר השחיטה, כל עוד נותר הדם בעינו.
- ח'לפן של בהמות, אסור באכילה, ודם החיה יש בו מצות כיסוי הדם. ו'פז', שהוא מין בעל חיים טהור, וכן בעל חיים שנולד מבהמה וחיה - ספק בדינו אם הוא נחשב כבהמה או כחיה, ולכן חלבו אסור, ואילו דמו טעון כיסוי.

מהלכות מקח וממכר בשבת

- חכמינו ז"ל אסרו את המקח והממכר בשבת, מפני החשש שיבואו לכתובת שטר מכירה, ויש אומרים שהאיסור נלמד מהכתוב על יום השבת: "וְכִפַּדְתִּי מַעֲשֵׂוֹת דָּרְכֶיךָ מִמָּצוֹא חֶפְצֶךָ וְדַבַּר דְּבָרִי".
- הנזק בשבת למצרך מסוים, לצורך היום, רשאי לפנות לאדם המוכר מצרך זה, ולקבל ממנו את המצרך, על דעת שישלם לו לאחר השבת, בתנאי שלא יזכירו את סך עלות הקניה, ואת דבר פרעון התשלום בימות החול.

הלכות שונות

- 'צירת גומה בעפר, אסורה בשבת וביום טוב. במקום הראוי לזריעה, אסורה 'צירת הגומה משום איסור מלאכת 'חורש', ובמקום שאינו ראוי לזריעה - היא אסורה משום איסור מלאכת 'בונה'.
- עובר הנמצא בבטן הבהמה לאחר שנשחטה כדין, נפטר בשחיטת אמו, ומותר לאוכלו ללא שחיטה. עובר זה מכונה 'בן פקועה', על שם ש'פקעו' (= קרעו, פתחו) את בטנה של האם והוציאוהו מתוכה.

הלכות שבת ויום טוב הנוגעות לעור בהמה

- לדעת השולחן ערוך, עור של בהמה, בעודו לח - הוא 'מוקצה' בשבת, ולאחר שהתייבש - אינו מוקצה. ולדעת הרמ"א, עור 'בהמה גסה' אינו מוקצה אף בעודו לח, ועור 'בהמה דקה' הוא מוקצה אף לאחר שהתייבש.
- אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'המעבד', הכוללת כל פעולה המכשירה עור של בעלי חיים לשימוש, כגון מליחת העור, ודריכה על העור כדי להקשותו.
- בהמה שנשחטה ביום טוב, מותר להפשיט את עורה, כיון שזוהי מלאכה לצורך 'אוכל נפש', אולם, אסור להפשיט את העור ביום טוב באמצעות קרע ברגל אחת בלבד, וכיוצא בזה.

מהלכות 'מוקצה' בשבת וביום טוב

- מי שהעמיד בביתו ערימת עפר רך (שאינן בה איסור